ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

1886

[ΙΟΥΛΙΟΣ—ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡ. 5—ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡ. 8

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μεταφορά
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΈΚΔΟΤΗΣ καὶ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.
1886

Ἀριθ. 566 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΑ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΒ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 2 Νοεμβρίου 1886

ΕΙΣ ΤΟΥ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΟΥ

Διήγημα

Εἶχε σχεδὸν κενωθῇ ἡ τραπεζαρία τοῦ ἰατροῦ, ὅπου οἱ πελάται ἐπερίμενον τὴν σειράν των. Ἦτο ἡ ἑνδεκάτη πρὸ μεσημβρίας, ἐδέχετο δὲ καθ' ἑκάστην, ἀπὸ τῆς ἑνάτης μέχρι τῆς ἑνδεκάτης καὶ ἡμισείας. Τὸ πρωὶ εἰργάζετο εἰς τὸ Νοσοκομεῖον, μετὰ δὲ μεσημβρίαν ἐπεσκέπτετο τοὺς ἀσθενεῖς του κατ' οἶκον. Ἡ πελατεία του ἦτο πολυάριθμος, οὐδὲ περιωρίζετο μεταξὺ τῶν κατοίκων μόνον τῆς πρωτευούσης, καθότι τὸ ὄνομά του, ὡς ἀρίστου ὀφθαλμιατροῦ, ἦτο γνωστὸν καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Οἱ ἀσθενεῖς συνέρρεον πρὸς αὐτὸν πανταχόθεν, διὸ καὶ οἱ ἐρχόμενοι πρὸς ἐπίσκεψίν του ἐφρόντιζον νὰ ἔλθωσιν ἐνωρίς, διὰ νὰ καταλάβωσιν ὅσον ἔνεστι καλλιτέραν σειράν ἕκαστος. Σπανιώτατον ἦτο νὰ ἔλθῃ τις μετὰ τὰς ἑνδεκα. Ὥστε καὶ ἡ μαγείρισσα, ἥτις ἀπὸ τὸ εἰς τὴν αὐλὴν κείμενον μαγειρεῖον ἤνοιγε διὰ σχοινίου τὴν ἔξω θύραν καὶ ἐδείκνυεν εἰς τοὺς μὴ εἰδότας τὴν εἴσοδον τοῦ οἰκήματος,—ἄντικρυ τοῦ μαγειρείου,—καὶ τὴν τραπεζαρίαν,— δεξιὰ τῆς εἰσόδου, εἰς τὸ ἰσόγαιον,—ἔπαυε κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐνασχολουμένη εἰς τὰ τῆς ὑποδοχῆς τῶν πελατῶν καὶ ἐπεδίδετο ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν προετοιμασίαν τοῦ προγεύματος.

Ἔμενον εἰσέτι περιμένοντες νὰ ἴδωσι τὸν ἰατρὸν τρεῖς πελάται, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τέσσαρες: Μία κυρία κομψὴ μὲ τὴν μικρὰν θυγατέρα της, ἔχουσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς δεμένους μὲ λευκὸν ἐπίδεσμον,—εἰς κύριος μεσόκοπος φέρων ὀμματοϋάλια ἀλλ' ὑγιῆς ἄλλως τοὺς ὀφθαλμούς, κατὰ τὸ φαινόμενον τοὐλάχιστον,—καὶ εἷς νέος.

Ὁ νέος ἦτο φοιτητὴς τῆς φιλολογίας, προπαρασκευαζόμενος διὰ τὰς ἐξετάσεις του. Ἐπόνει ὁ δυστυχὴς καὶ ἐκράτει διαρκῶς τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὀφθαλμοῦ του. Ἦτο ἡ σειρά του ἤδη καὶ ἐπερίμενε μετὰ προφανοῦς ἀνυπομονησίας, ὄρθιος, προσηλῶν τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου τοῦ ὀφθαλμιατροῦ.

Ὁ μεσόκοπος ἦτο ἔπαρχος Θήρας. Ἐπωφελούμενος τῆς εἰς Ἀθήνας διαμονῆς του ἦλθε νὰ συμβουλευθῇ τὸν ἰατρόν, δωρεάν, (διότι τὸν εἶχε συμβουλευθῆ πρὸ ἑνὸς ἤδη ἔτους ἐπὶ πληρωμῇ,) ἐὰν δὲν ἦτο καλὸν νὰ προμηθευθῇ δυνατώτερα ὀμματοϋάλια.

Ὁ ἄνθρωπος εἶχε διάθεσιν νὰ συνάψῃ ὁμιλίαν μετὰ τῶν εὑρισκομένων εἰς τὴν τραπεζαρίαν, διὰ νὰ παρέλθῃ εὐκολώτερον οὕτω ἡ ὥρα, ἀλλ' αἱ πρὸς τοῦτο ἀπόπειραί του ἐναυάγησαν. Ὁ φοιτητὴς ἀπεκρίθη πολὺ λακωνικῶς, ἴσως μάλιστα ὀλίγον ἀποτόμως, εἰς τὴν ἐρώτησίν του ἐὰν πονῇ κατὰ συνέπειαν τῆς πολλῆς μελέτης. Ἡ δὲ κυρία, προσποιηθεῖσα ὅτι δὲν ἤκουσε φράσιν του ἐγκωμιαστικὴν διὰ τὴν ὑπομονὴν τοῦ κορασίου, ἐξηκολούθει συνδιαλεγομένη μὲ τὴν μικράν της, ἀλλὰ τόσον ἡσύχως, ὥστε μόλις ἠκούετο ὁ ψιθυρισμός των.

Ἀπελπισθεὶς ὁ ἔπαρχος ἐβύθισε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον του καὶ ἐκλέξας διὰ τῆς ἁφῆς μεταξὺ πολλῶν καὶ διαφόρων ἐγγράφων, ἐξήγαγε τὴν Ἐφημερίδα τῆς Θήρας, πρὸ ἡμερῶν ληφθεῖσαν, καὶ ἤρχισε ν' ἀναγινώσκῃ τὸ κύριον ἄρθρον, μολονότι τὸ ἐγνώριζε πλέον ἐκ στήθους, λυπούμενος ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ ἀναγνώσῃ ὑψηλῇ τῇ φωνῇ, εἰς ἐπήκοον τοῦ φοιτητοῦ καὶ τῆς κομψῆς κυρίας.

Ἰδοὺ τί ἔλεγε τὸ ἄρθρον:

«Ὁ Κος ἔπαρχος ἀνεχώρησε προχθὲς δι' Ἀ-
«θήνας. Εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν αὐτὸν προσεχῶς ἐπα-
«νακάμπτοντα, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς νήσου. Καὶ ὅμως με-
«τὰ λύπης, ὑπαγορευομένης (τὸ ὁμολογοῦμεν) ἐξ
«αἰσθήματος ἐγωϊστικοῦ, ἀναγράφομεν, κατὰ δη-
«μοσιογραφικὸν καθῆκον, τὴν ἐπ' ἐσχάτοις διαδο-
«θεῖσαν ἐν τῇ πρωτευούσῃ φήμην, ὅτι προσεκλήθη
«ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὅπως διορισθῇ εἰς θέσιν ὑψη-
«λήν, ἀνταξίαν τῶν μεγάλων αὐτοῦ προσόντων.»

Σημειωτέον ὅτι ταῦτα πάντα ἀνακριβῆ. Πρῶτον οὐδεμία περὶ τοῦ ἐπάρχου Θήρας φήμη ἐκυκλοφόρησε ποτὲ ἐν τῇ πρωτευούσῃ. Δεύτερον, ὁ Κος ἔπαρχος δὲν προσεκλήθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' ἀπῆλθε δυνάμει ἀδείας μετὰ κόπου καὶ μόχθου ἀποκτηθείσης, λόγῳ δῆθεν ὑγείας. Τρίτον, οὐδαμῶς ἐπρόκειτο περὶ προβιβασμοῦ, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ὑπῆρχε φόβος περὶ παύσεως, καθόσον ὁ προστατεύων τὸν ἔπαρχον βουλευτής, δυσαρεστηθεὶς ἐπὶ τῇ ἀρνήσει αἰτήσεων τὰς ὁποίας τὸ ὑπουργεῖον ἐχαρακτήρισεν ὡς ὑπερβολικάς,

διεπραγματεύετο τοὺς ὅρους τῆς μεταστάσεώς του εἰς τὰς τάξεις τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Τοῦτο μαθὼν ὁ ἔπαρχος ἔδραμεν εἰς Ἀθήνας πρὸς εὕρεσιν ἄλλων στηριγμάτων, δυνάμει τῶν σχέσεων τῆς συζύγου του. Εὐτυχῶς εἰς τὸ μεταξὺ ἡ ὑπόθεσις ἐσυμβιβάσθη δι' ἀμοιβαίων παραχωρήσεων, καὶ ὁ μὲν βουλευτὴς ἐξηκολούθησε δίδων τὴν ψῆφόν του εἰς τὸ ὑπουργεῖον, διαμείνας οὕτω πιστὸς εἰς τὰς πολιτικὰς πεποιθήσεις καὶ εἰς τὰ πατριωτικά του αἰσθήματα, ὁ δ' ἔπαρχος καθησυχάσας διὰ τὴν θέσιν του ἐφρόντιζε περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀμματοϋαλίων του, δικαιῶν οὕτω καὶ τὴν ἄδειαν ἀπουσίας.

Ταῦτα ἐν παρενθέσει. Ἡ δ' ἐφημερὶς ὡς ἑξῆς:

«Χωρὶς ν' ἀδικήσωμεν τὸν ἄγνωστον διάδοχόν «του, δυνάμεθα νὰ ἐκφράσωμεν τὴν βαθεῖαν καὶ «εἰλικρινῆ λύπην ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἐπαπειλουμένῃ ἀ«πωλείᾳ τοιούτου ἐπάρχου. Ἡ ἐλπὶς ἡμῶν εἶναι «ὅτι ἐν τῇ ἀγάπῃ του πρὸς τὴν ἡμετέραν νῆσον, «ἀγάπῃ τοσάκις ἐκδηλωθείσῃ, θ' ἀποποιηθῇ «πάντα προβιβασμὸν ὅπως ἐξακολουθήσῃ πα«ρέχων διὰ τῆς πεφωτισμένης αὐτοῦ διοικήσεως «εὐεργεσίας τῇ ἡμετέρᾳ νήσῳ.»

Καὶ ἐξηκολούθει τὸ ἄρθρον ἀνυψοῦν διὰ πολλῶν δοτικῶν τὸν ἔπαρχον μέχρι τρίτου οὐρανοῦ! Ἐγνώριζεν οὗτος τὸν ἀρθρογράφον· ἦτο ἐξάδελφος τῆς συζύγου του, διορισθεὶς διδάσκαλος εἰς τὸ σχολεῖον Θήρας, χάρις εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ προμνησθέντος βουλευτοῦ. Ἐγνώριζεν ὅτι τὰ γραφόμενά του οὔτε τὰ αἰσθήματα τῶν Θηραίων πιστῶς διηρμήνευον, οὔτε τὴν ἀλήθειαν μόνην καὶ πᾶσαν ἔλεγον. Οὐχ ἧττον ἐτέρπετο καὶ ἠγαλλία βλέπων τὸ ὄνομά του ἐξυμνούμενον διὰ τοῦ τύπου, ἐνῷ δὲ ἀνεγίνωσκε ἐσκέπτετο διὰ τίνων μέσων ἠδύνατο νὰ κατορθωθῇ ἡ ἀναδημοσίευσις τοῦ ἄρθρου, ἔστω καὶ ἐν περιλήψει, εἰς ἐφημερίδα τινὰ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀνελογίζετο ὁποίαν ἐντύπωσιν ἤθελε τὸ φύλλον ἐκεῖνο τῆς πρωτευούσης προξενήσει εἰς Θήραν, ἰδίως εἰς τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, τοὺς ἡγέτας τοῦ ἀντιθέτου ἐκεῖ κόμματος.

—

Ἀνεγίνωσκε λοιπόν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἔβλεπε τὴν Ἐφημερίδα του ὁ Κος ἔπαρχος, ἐνῷ ἡ κομψὴ κυρία καὶ τὸ θυγάτριόν της ἐψιθύριζον ἐρωταποκρίσεις, ὁ δὲ φοιτητής, ὄρθιος, ἐπερίμενε ν' ἀνοιχθῇ ἡ θύρα τοῦ ἰατροῦ.

Ἄκρα ἡσυχία ἐβασίλευεν ἐντὸς τῆς τραπεζαρίας.

Αἴφνης ἠκούσθη ἔξωθεν διάλογος ὀπωσοῦν ζωηρός. Κατ' ἀρχὰς ἡ συζήτησις ἐγίνετο εἰς τὴν αὐλήν, παρὰ τὸ μαγειρεῖον, καὶ δὲν διεκρίνετο καλῶς τὸ ἀντικείμενόν της, ἀλλὰ βαθμηδὸν τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου ἐπλησίασαν εἰς τὴν εἴσοδον τῆς οἰκίας. Ἠκούοντο δύο φωναί, ἡ τῆς μαγειρίσσης καὶ ἄλλη γυναικεία φωνή. Ἡ δευτέρα αὕτη ἦτο ἡ ἠπιωτέρα τῶν δύο, ὁ δὲ ἦχός της ἦτο γλυκύς. Ἔπρεπε νὰ προσέξῃ τις διὰ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἦτο γραΐας γυναικὸς φωνή.

— Σοῦ λέγω ὅτι δὲν δέχεται σήμερα, ἔλεγε μετὰ δριμύτητος ἡ φωνὴ τῆς μαγειρίσσης.

— Ἐμένα μοῦ εἶπαν ὅτι δέχεται, ἀπεκρίνετο ἡ γλυκεῖα φωνή.

— Δέχεται τὸ πρωὶ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον. Πήγαινε ἐκεῖ αὔριον νὰ τὸν ἰδῇς.

— Μοῦ εἶπαν νὰ τὸν ἰδῶ ἐδῶ.

— Τί σοῦ εἶπαν καὶ σοῦ ἐξεῖπαν! Ἄκουσε τί σοῦ λέγω ἐγώ.

— Δὲν μοῦ εἶπες τοῦ λόγου σου τώρα ὅτι εἶναι ἐπάνω;

— Μάλιστα, ἐπάνω εἶναι.

— Τότε λοιπὸν θὰ μᾶς δεχθῇ. Εἶναι καλὸς ἄνθρωπος ὁ ἰατρός. Μοῦ τὸ εἶπαν ἐμένα.

— Πάλιν σοῦ εἶπαν! Ἐγὼ σοῦ λέγω νὰ 'πᾷς εἰς τὸ Νοσοκομεῖον.

— Δὲν ἠξεύρω ποῦ εἶναι τὸ Νοσοκομεῖον. Ἤθελα νὰ τὸν ἰδῶ ἐδῶ.

— Πῶς νὰ σοῦ τὸ 'πῶ νὰ καταλάβῃς, Χριστιανή μου! Ἐδῶ βλέπει ὅσους πληρόνουν.

— Καὶ ποῖος σοῦ εἶπε ὅτι ἐγὼ δὲν πληρόνω;

Ἡ ἀπόκρισις ἔθεσε τέρμα εἰς τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τὴν ἀντίστασιν τῆς μαγειρίσσης. Ἀλλ' ἡ ὑποχώρησίς τις ἐγένετο ὑπὸ διαμαρτύρησιν.

— Ἀφοῦ δὲν θέλεις ν' ἀκούσῃς λόγον, εἶπε, κάμε καλὰ μαζῆ του. Νά, ἐκεῖ εἶναι.

Ὁ διάλογος ἔπαυσεν, ἠκούσθησαν δὲ εἰς τὴν εἴσοδον καὶ εἰς τὰς ὀλίγας μαρμαρίνας βαθμίδας αἴτινες ἔφερον εἰς τὸ ἰσόγαιον τῆς οἰκίας βηματισμοὶ βαρεῖς, μαρτυροῦντες τὴν παρουσίαν καὶ ἑτέρου προσώπου, παρεκτὸς τῆς κατόχου τῆς γλυκείας φωνῆς.

Ἐν τούτοις ὁ ἔπαρχος εἶχε παύσει τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μὲ τὴν ἐφημερίδα ἀνοικτὴν ἐπὶ τῶν γονάτων ἤκουε τὴν συζήτησιν, ἐνόσῳ διήρκει, καὶ τώρα τὸν βαρὺν κρότον τῶν βραδέως πλησιαζόντων βημάτων. Τὸ κοράσιον, ἀνασηκῶσαν τὸν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν του ἐπίδεσμον, ἠρώτα μετ' ἀνησυχίας τὴν μητέρα του: «Τί τρέχει; Ποῖος εἶναι;» ὁ δὲ φοιτητής, ὄρθιος πάντοτε, διακόψας τὴν προσήλωσιν εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου τοῦ ἰατροῦ, ἔστρεψε τὸν ὑγιῆ ὀφθαλμὸν πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς τραπεζαρίας. Ὅλοι μετὰ περιεργείας ἐπερίμενον τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἀνερχομένων.

—

Ἐπὶ τέλους ἡ θύρα ἠνοίχθη. Ἠνοίχθη καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν τραπεζαρίαν γραῖα χωρική, ἑξηκοντούτης περίπου, ὁδηγοῦσα νησιώτην γεροντότερον ἔτι.

Ἡ γραῖα ἦτο μικρόσωμος, ἐφαίνετο δ' ἔτι μικροτέρα πλησίον τοῦ ὑψηλοῦ γέροντος, τοῦ ὁποίου ἐκράτει τὴν ἀριστερὰν διὰ τῆς δεξιᾶς χειρός της. Εἰς τὴν δεξιάν του ὁ γέρων ἔφερε ῥάβδον στιβαράν. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐψηλάφει διὰ τῆς ῥάβδου τὸ ἔδαφος, κλίνων πρὸς τὰ ὀπίσω τὸ στῆθος καὶ τὴν κεφαλήν, ὡσεὶ φοβούμενος μὴ προσκρούσῃ εἰς ἀόρατον πρόσκομμα, τὸ ἄψυχον βλέμμα τῶν ἀνοικτῶν ὀφθαλμῶν του, τὰ πάντα ἐμαρτύρουν ὅτι ἦτο παντελῶς τυφλός.

Τὸ φέσι τοῦ τυφλοῦ γέροντος καὶ αἱ βράκαι του εἶχον χάσει τὸ ἀρχικὸν χρῶμά των ἐκ τῆς χρήσεως καὶ τῆς πολυκαιρίας, αἱ παρειαί του ἦσαν πρὸ ἡμερῶν ἀξύριστοι, ἐν συνόλῳ δὲ τὸ παρουσιαστικόν του ἐπρόδιδεν ἀνέχειαν δικαιοῦσαν τὴν ἐπιμονὴν τῆς μαγειρίσσης, θελούσης νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον. Ἀπ' ἐναντίας, ἐκ τῆς περιβολῆς τῆς γραΐας χωρικῆς ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἦτο ἀπατηλὴ καύχησις ἡ διαβεβαίωσις, ὅτι θὰ πληρώσῃ τὸν ἰατρόν. Τὰ πένθιμα ἐνδύματά της ἦσαν ἁπλᾶ, ἀλλὰ νέα καὶ καλῆς ποιότητος. Τὸ φόρεμά της ἦτο ἀνοικτὸν εἰς τὸ στῆθος, ἀναμέσον δὲ τοῦ ἀνοίγματος ἔλαμπε τὸ λευκὸν μεταξωτὸν ὑποκάμισον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξήρχετο ὁ ρυτιδωμένος λαιμός της. Ἔφερε μικρὸν φέσι μαῦρον, μανδίλιον δὲ τοῦ αὐτοῦ χρώματος τὸ ἔσφιγγε περὶ τὴν κεφαλήν της, καὶ ἑκατέρωθεν ἐκρέμαντο ἐπὶ τῶν κροτάφων δύο μικροὶ λευκοὶ βόστρυχοι. Ἐπὶ τῶν ὤμων ἔφερε σάλι μαῦρον, ἐν εἴδει παραχωρήσεως εἰς τοὺς παρεισάκτους νέους συρμοὺς τῆς Εὐρώπης. Ἐπὶ τοῦ ὅλου ἐφαίνετο ὅτι ἔβαλε τὰ καλά της διὰ νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ ἰατροῦ.

Ἅμα εἰσῆλθεν εἰς τὴν τραπεζαρίαν, ὁδηγοῦσα τὸν τυφλόν, ἔρριψε τὸ βλέμμα περὶ αὐτὴν καὶ ἐστάθη διστάζουσα. Εἰς τὸ χωρίον της ὁ ἰατρὸς δὲν εἶχεν ἀντιθάλαμον, οὔτε ἐπερίμενον οἱ πελάται τὴν σειράν των. Τὴν ἐτάραξε δ' ἔτι μᾶλλον ἡ σιωπὴ τῶν περιεστώτων, οἱ ὁποῖοι τὴν παρετήρουν μετὰ περιεργείας, χωρὶς νὰ φαίνωνται ἔχοντες οὐδεμίαν σχέσιν ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισεν ὅτι ὁ ὄρθιος φοιτητὴς ἦτο ὁ ἰατρός, καὶ ἡτοιμάζετο νὰ προχωρήσῃ πρὸς αὐτόν, σύρουσα τὸν τυφλόν. Ἀλλ' ἐσκέφθη ὅτι εἶναι πολὺ νέος ἐκεῖνος δι' ἰατρὸς καὶ ἐστράφη πρὸς τὸν ἔπαρχον, ὅστις μὲ τὴν ἐφημερίδα ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ τὰ ὀμματοϋάλια ἐπὶ τῶν ρωθώνων, τὴν ἔβλεπεν ἀσκαρδαμυκτὶ μὲ γυμνοὺς τοὺς ὀφθαλμούς. Δὲν εἶχεν οὐδ' ἐκεῖνος ὕφος ἰατροῦ καθ' ἑαυτό, ἀλλ' ὅπως δήποτε ἔπρεπε νὰ λυθῇ ἡ ἀπορία της.

— Τοῦ λόγου σου εἶσαι ὁ ἰατρός; ἠρώτησε μὲ τὴν γλυκεῖαν φωνήν της.

— Ὄχι, κυρά μου. Ὁ ἰατρὸς εἶναι εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἐκεῖ μέσα. Θὰ μᾶς δεχθῇ κατὰ σειράν, πρῶτον τὸν κύριον ἐδῶ, ἔπειτα τὴν κυρίαν μὲ τὴν μικράν της, κατόπιν ἐμέ, καὶ ἔπειτα τὴν εὐγενείαν σου.

Ὁ ἔπαρχος μετὰ πολλῆς προθυμίας ἐπωφελήθη τῆς παρουσιασθείσης εὐκαιρίας πρὸς συνδιάλεξιν.

— Δὲν κάθεσαι; ἐξηκολούθησε δεικνύων δύο καθέκλας πλησίον του. Κάθησε καὶ σὺ καὶ τοῦ λόγου του, ἕως ὅτου νὰ ἔλθῃ ἡ σειρά σας. Θὰ περιμένετε ἀρκετὴν ὥραν.

Ἡ γραῖα ἔστρεψεν ἐπιδεξίως τὸν τυφλὸν μὲ τὰ νῶτα πρὸς τὴν καθέκλαν καὶ τὸν ἔσπρωξε σιγὰ σιγά, μέχρις οὗ ἠσθάνθη ὄπισθέν του τὸ κάθισμα. Ἅμα ἐκάθισεν ὁ γέρων ἐστέναξεν ἐκ βάθους καρδίας:

— Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος!

Ἡ φωνή του ἦτο τόσον βροντώδης καὶ θλιβερὰ συνάμα, ὥστε ἡ μικρὰ ἐροβήθη καὶ ἐπλησίασεν ὅσον ἠδύνατο περισσότερον εἰς τὴν μητέρα της, ἡ ὁποία ἐπροσπάθει νὰ τὴν πείσῃ νὰ μὴ ἀνασηκόνῃ τὸν ἐπίδεσμόν της.

— Ἡσύχασε, ἐψιθύριζεν, ἡσύχασε. Δὲν εἶναι τίποτε. Πονεῖ ὁ καϋμένος!

Ἡ γραῖα δὲν ἔδωκε κατὰ τὸ φαινόμενον προσοχὴν εἰς τὴν ἐκφώνησιν τοῦ τυφλοῦ. Ἐκάθισε πλησίον του καὶ στραφεῖσα πρὸς τὸν ἔπαρχον τῷ ἀπέτεινε τὸν λόγον, ἐκφράζουσα ἄνευ προοιμίων καὶ ἄνευ περιφράσεων τὰ παράπονά της κατὰ τῆς μαγειρίσσης. Ἠσθάνετο τόσῳ μᾶλλον τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀνακουφισθῇ ἐκχύνουσα εἰς λόγους τὴν ἀγανάκτησίν της, καθόσον ἐπροσπάθησε νὰ τὴν περιστείλῃ διαρκούσης τῆς συζητήσεως εἰς τὴν αὐλήν, ὅπως κατορθώσῃ τὸν σκοπόν της διὰ τῆς γλυκύτητος.

— Χαρά 'στο! ἔλεγε. Νὰ μὴ θέλῃ νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ ἔμβω! Δέχεται ὅσους πληρόνουν, λέγει. Καὶ μήπως ἐγὼ τῆς εἶπα ὅτι θέλω νὰ τὸν ἰδῶ χάρισμα, τὸν ἰατρόν; Ἂς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεός, δὲν ἔχω τὴν ἀνάγκην της! Ἂς εἴμεθα μικροὶ ἄνθρωποι, δὲν εἴμεθα τῆς ἐλεημοσύνης. Τοῦ λόγου της θαρρεῖ ὅτι ἂν δὲν φορῇς φράγκικα καὶ καπελίνι δὲν εἶσαι ἄνθρωπος! Νὰ 'πάγω, λέγει, 'ς τὸ Νοσοκομεῖον! Ὄγεσκε, ἐδῶ θὰ μᾶς ἰδῇ ὁ ἰατρὸς καὶ ἂς τὸν πληρώσω!

Καὶ λέγουσα ταῦτα ἔθεσε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον διὰ νὰ ψαύσῃ τὸ ἀργύριόν της.

Ὁ ἔπαρχος ἐνόμισε τὴν στιγμὴν πρόσφορον ὅπως λάβῃ κ' ἐκεῖνος τὸν λόγον, ἀλλ' ἡ γραῖα δὲν τῷ ἔδωκε τὸν ἀναγκαῖον πρὸς τοῦτο καιρόν.

— Δὲν φοροῦμεν φράγκικα, ἐξηκολούθησε, καὶ δὲν εἴμεθα πλούσιοι, ἀλλὰ κάτι θὰ σημαίνομεν καὶ 'μεῖς 'ς τὸν τόπον μας. Ἂς κοπιάσῃ ἐκεῖ τοῦ λόγου της νὰ μάθῃ ἂν εἶναι τῆς ἐλεημοσύνης ἡ Κυρὰ Λοξή...

—

Διέκοψε τὴν γραῖαν ἡ θύρα τοῦ ἰατροῦ, ἡ ὁποία ἠνοίχθη τρίζουσα. Ὅλαι αἱ κεφαλαὶ ἐστράφησαν πρὸς τὴν θύραν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξῆλθεν ὁ πελάτης καὶ μετ' αὐτὸν ὁ ἰατρός. Ὁ πελάτης

διασχίσας τὴν τραπεζαρίαν ἀνεχώρησεν, ὁ δὲ ἰατρός, σταθεὶς εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας του, εἶδεν ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς περιμένοντας καὶ ἔνευσε πρὸς τὸν φοιτητήν, ὅστις εἰσῆλθεν ἐν βίᾳ εἰς τὸ δωμάτιον.

Ἡ θύρα ἐκλείσθη καὶ πάλιν.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ εἶχεν ἐγερθῇ ἅμα εἶδε τὴν θύραν ἀνοιχθεῖσαν. Θέσασα τὴν χεῖρα εἰς τὰ βάθη τοῦ κόλπου της ἀπέσυρεν ἀπὸ τὰς πτυχὰς τοῦ μεταξωτοῦ ὑποκαμίσου ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἔτεινε πρὸς τὸν ἰατρόν. Ἀλλ' ἰδοῦσα ὅτι ὁ ἰατρὸς δὲν ἐπρόσεξεν, ἐναπέθεσε πάλιν τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν κόλπον της καὶ ἐκάθισεν. Ἐντούτοις ἡ ἐπελθοῦσα διακοπὴ καθησύχασε τὴν ἀγανάκτησίν της.

Ὁ ἔπαρχος ἤνοιξε τὸ ὡρολόγιόν του καὶ εἶδε τὴν ὥραν.

— Ἐλπίζω, εἶπεν, ὅτι δὲν θὰ χρονίσῃ καὶ αὐτὸς ὡσὰν τὸν ἄλλον.

— Τὸν ἔλεγα μὲ τὸν νοῦν μου γεροντότερον, ὑπέλαβεν ἡ Κυρὰ Λοξή.

— Ποῖον; ἠρώτησεν ὁ ἔπαρχος.

— Τὸν ἰατρόν.

— Δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσον νέος.

— Ποτὲ νὰ μὴ 'πεθάνῃ! ἐπανέλαβεν ἡ γραῖα.

— Ἄξιος ἰατρός, ἐπρόσθεσεν ὁ ἔπαρχος. Κάμνει θαύματα!

— Θαύματα ἀλήθεια! Τόσοι καὶ τόσοι εἰς τὸ νησί μας τοῦ χρεωστοῦν τὸ φῶς των! Ἐδῶ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον μ' ἐφορτώθηκαν νὰ 'πάγω εἰς ἕνα ἄλλον, ἀλλὰ ποῦ ν' ἀκούσω ἐγώ!

— Ποῖον ἄλλον;

Ἡ κυρὰ Λοξὴ εἶπε τὸ ὄνομα τοῦ ἄλλου ὀφθαλμιατροῦ.

— Θὰ συγκριθῇ ἐκεῖνος μὲ τοῦτον; εἶπε περιφρονητικῶς ὁ ἔπαρχος.

— Ποῦ 'ξεύρω ἐγώ! Μοῦ ἐδιάβασαν εἰς τὴν Ἐφημερίδα τυπωμένα τὰ εὐχαριστήρια τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου ὁποῦ τοὺς ἰάτρευσε, μὲ ἕνα σωρὸν ἐπαίνους.

— Τὰς ἐφημερίδας θὰ πιστεύσῃς, κυρά μου! Ὅλα αὐτὰ εἶναι πληρωμένα.

Λέγων ταῦτα ὁ ἔπαρχος εἶχε πρὸς στιγμὴν λησμονήσει τὴν Ἐφημερίδα τῆς Θήρας. Ἀλλὰ διὰ μιᾶς συνῃσθάνθη ὅτι δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἐκφέρῃ τοιαύτην ἄδικον κατηγορίαν κατὰ τοῦ τύπου, καὶ ῥίψας τὸ βλέμμα εἰς τὸ ἀνοικτὸν εἰσέτι ἐπὶ τῶν γονάτων του φύλλον, τὸ ἐδίπλωσεν εὐλαβῶς καὶ τὸ ἐτοποθέτησεν εἰς τὸν κόλπον του.

Ἐν μέσῳ τῆς βραχείας σιωπῆς, ἡ ὁποία συνώδευσε τὰς περὶ τύπου ἐνδομύχους σκέψεις τοῦ ἐπάρχου, ἀντήχησεν αἴφνης ἐντὸς τῆς τραπεζαρίας ἡ πένθιμος φωνὴ τοῦ τυφλοῦ:

— Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος!

Ἡ μικρὰ ἐτρόμαξε πάλιν, πρὸς ἄκραν στενοχωρίαν τῆς μητρός της, ἡ ὁποία ἐπροσπάθησεν ἐκ νέου νὰ τὴν καθησυχάσῃ, λαβοῦσα αὐτὴν ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ ψιθυρίζουσα θωπευτικὰ λόγια.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ δὲν εἶπε τίποτε, ἀλλὰ διὰ νευρικῆς κινήσεως ἀνέσυρεν ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ σάλι της.

Ὁ ἔπαρχος ἀνύψωσεν ἐπὶ τῆς μύτης του τὰ ὀμματοϋάλια.

— Ἄνδρας σου εἶναι; ἠρώτησε.

— Ὄγεσκε, ἀπεκρίθη ἡ γραῖα ξηρὰ ξηρά. Δὲν εἶναι ἄνδρας μου.

— Περίεργον πρᾶγμα, ἐξηκολούθησε λέγουσα. Ὅλος ὁ κόσμος ἐδῶ μ' ἐρωτᾷ, «Ἄνδρας σου εἶναι; Ἄνδρας σου εἶναι;» Ἕως καὶ ἡ ὑπηρέτρια κάτω κοντὰ εἰς τἄλλα, μοῦ τὸ ἠρώτησε καὶ τοῦτο: «Ἄνδρας σου εἶναι;» Ἐδῶ, φαίνεται, ἄλλο παρὰ ἀνδρόγυνα δὲν βλέπει κανεὶς μαζῆ.

— Μὲ συγχωρεῖς τὴν ἀδιακρισίαν μου, κυρά μου. Δὲν ἤθελα νὰ σὲ πειράξω μὲ τὴν ἐρώτησίν μου.

— Δὲν μ' ἐπείραξες, κύριε, καὶ δὲν τὸ ἔχω παράπονον ὅτι μοῦ ἔκαμες τὴν ἐρώτησιν. Τὸ ἔχει ὁ κόσμος νὰ θέλῃ νὰ ἐρωτᾷ, ἄς εἶναι καὶ πράγματα ὁποῦ δὲν τὸν μέλει; Κ' ἔπειτα πειράζεσαι καὶ θυμόνεις ἐὰν σ' ἐρωτήσουν! Ἐγὼ δὲν ἠρώτησα τὴν κυρίαν τί ἔχει τὸ παιδάκι της. Δὲν τὴν γνωρίζω.

Ἡ γραῖα ὕψωσε τὴν χεῖρά της εἰς τὰ χείλη καὶ περιστρέφουσα χαριέντως τὰ δάκτυλα περὶ τὸ στόμα ἐπροσπάθησε νὰ κρύψῃ τὸ μειδίαμα, τὸ ὁποῖον ἐπρόδιδον οἱ γελῶντες ὀφθαλμοί της.

Ἀντὶ ἀπολογίας ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ἔπαρχον δευτέραν καὶ διπλῆν μάλιστα ἐρώτησιν.

— Δὲν τὴν γνωρίζεις; Ξένη εἶναι;

— Οὔτε εἰς τοῦτο ἠμπορῶ νὰ σὲ φωτίσω, κυρά μου. Δὲν κατοικῶ ἐδῶ.

— Καὶ ποῦ κατοικεῖς;

— Εἶμαι ἔπαρχος Θήρας.

Καὶ θέσας μηχανικῶς τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιόν του ἔψαυσε τὴν ἐφημερίδα. Εὐχαρίστως ἤθελε διακοινώσῃ τὰ περιεχόμενά της εἰς τὴν γραῖαν, ἀλλ' ἐσκέφθη ὅτι ἡ περίστασις δὲν ἦτο κατάλληλος καὶ ἀπέσυρε τὴν χεῖρα κενήν.

— Ἀ! Ἔπαρχος εἶσαι τοῦ λόγου σου, ὑπέλαβεν ἡ γραῖα. Καὶ νομάρχης!

— Εὐχαριστῶ, κυρά μου. Ἀπ' τὸ στόμα σου κ' εἰς τοῦ Θεοῦ τ' αὐτί!

— Καὶ μὲ τί κόμμα εἶσαι, κύριε ἔπαρχε;

— Μὲ τὴν Κυβέρνησιν.

— Αἴ, τότε δὲν θὰ γείνῃς γρήγορα νομάρχης.

— Πῶς τοῦτο;

— Θὰ πέσῃ τὸ ὑπουργεῖον. Δὲν εἶναι πολλὰ τὰ ψωμιά του.

— Ἀνακατόνεσαι εἰς τὰ πολιτικὰ βλέπω, κυρὰ Λοξή.

— Ἂν ἠμπορῆς κάμε καὶ ἀλλέως, Κύριε ἔπαρχε.

Ὁ τυφλὸς διέκοψε τὴν συνδιάλεξιν στενάξας πάλιν ἐκ βάθους καρδίας:

— Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος.

Ὁ ἔπαρχος προσήλωσεν ἐρωτηματικῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν γραῖαν θέσας τὸν δείκτην ἐπὶ τοῦ μετώπου του καὶ σαλεύσας ἔπειτα ἐπανειλημμένως τὴν ἀνοικτὴν χεῖρα. Ἡ χειρονομία ἐσήμαινεν εὐκρινῶς:

— Μὴ δὲν εἶναι εἰς τὰ σωστά του;

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ ἔνευσεν ἀρνητικῶς τὴν κεφαλὴν καὶ ἔφερε τὴν χεῖρα πρῶτον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της, τοὺς ὁποίους ἔκλεισεν, ἔπειτα δὲ ἐπὶ τῆς καρδίας.

Ὁ ἔπαρχος ἐνόησεν ὅτι κατέχει τὸν γέροντα ἡ λύπη ἀφότου ἀπώλεσε τὴν ὅρασιν.

Ὁ σιωπηλὸς οὗτος διάλογος συνεφιλίωσεν ἐντελῶς τὸν ἔπαρχον καὶ τὴν γραῖαν χωρικήν. Ἐὰν διέμενεν ἔτι ὑπολανθάνον νέφος τι ἀναμεταξύ των, κατὰ συνέπειαν τῶν μικρῶν ἀκροβολισμῶν οἵτινες ἐπηκολούθησαν τὴν ἐρώτησιν ἐὰν ἦτο ἄνδρας της ὁ τυφλός, διελύθη ἤδη καὶ τοῦτο. Ἡ ὁμιλία ἐπανελήφθη ζωηροτέρα, περιστρεφομένη ἰδίως εἰς τὰ πολιτικά. Ἡ κυρὰ Λοξὴ διηγήθη διὰ μακρῶν τὰς περιπετείας τοῦ τελευταίου ἐκλογικοῦ ἀγῶνος εἰς τὴν νῆσόν της, δὲν ἀπέκρυψε δὲ τὸ ἐνεργὸν μέρος τὸ ὁποῖον ἔλαβεν ὑπὲρ τοῦ ἀποτυχόντος ὑποψηφίου βουλευτοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, οὐδ' ἀπεισώπησε τὰς ἐλπίδας της περὶ προσεχοῦς ἥττης τῆς ὑπουργικῆς μερίδος.

Ὁ ἔπαρχος ἤρχισε νὰ βαρύνηται, καθόσον μάλιστα ἠναγκάζετο ν' ἀκούῃ μόνον, μόλις δυνάμενος ποῦ καὶ ποῦ νὰ εἴπῃ ἕνα λόγον καὶ αὐτός, διακόπτων τὴν εὐγλωττίαν τῆς κυρᾶ Λοξῆς. Ἄλλως δὲ ἡ προσοχή του ἦτο ἐστραμμένη καὶ εἰς τὴν θύραν τοῦ ἰατροῦ, ἡ ὁποία ἐπὶ τέλους ἠνοίχθη, ἐξελθούσης τῆς κομψῆς κυρίας μὲ τὸ κοράσιόν της.

Ὁ Ἔπαρχος ἥρπασε τὸν πῖλόν του καὶ σπεύσας ἠκολούθησε τὸν ἰατρὸν εἰς τὸ δωμάτιόν του διὰ νὰ τὸν συμβουλευθῇ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀμματοϋαλίων του.

—

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ καὶ ὁ τυφλὸς ἔμειναν μόνοι.

— Ἦλθε ἡ ἀράδα μας, Γιάννη. Τώρα θὰ μᾶς ἰδῇ ὁ ἰατρός. Ἀκοῦς;

Ὁ τυφλὸς δὲν ἀπεκρίθη. Πρώτην ἤδη φορὰν τῷ ἀπηύθυνεν ἡ γραῖα τὸν λόγον ἀφότου εἰσῆλθον εἰς τοῦ ὀφθαλμιατροῦ. Ἡ σιωπηλὴ μελαγχολία τοῦ ἀομμάτου γέροντος δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ἰδικήν της στωμυλίαν. Ἀληθῶς ἠδύνατο κάλλιστα ἐκείνη νὰ ὁμιλῇ διὰ δύο, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἦτο χρεία νὰ ἔχῃ ἀντικρύ της ἀκροατὴν δεικνύοντα ὅτι τὴν ἀκούει, εἴτε διὰ παρατηρήσεώς τινος ἢ διακοπῆς, εἴτε διὰ τῆς ἐκφράσεως τοὐλάχιστον τῶν ὀφθαλμῶν του. Ὁ γέρων Γιάννης οὐδεμίαν τῶν τοιούτων ἐνθαρρύνσεων παρεῖχεν. Οἱ ὀφθαλμοί του δὲν εἶχον βλέμμα, τὰ δὲ χείλη του δυσκόλως ἠνοίγοντο.

Καὶ ὅμως ἤθελεν ἡ κυρὰ Λοξὴ νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ ὀλίγον τὸν δυστυχῆ, τώρα μάλιστα ὅτε ἐπρόκειτο νὰ τὸν ἴδῃ ὁ ἰατρός.

— Εἶδες πῶς τρέχουν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ παντοῦ νὰ τὸν ἰδοῦν, ἐπανέλαβε. Τόσην ὥραν προσμένομεν.. Μεγάλος ἰατρός, ἀλήθεια! Θὰ σὲ ἰατρεύσῃ κ' ἐσένα, Γιάννη, πρῶτα ὁ Θεός! Ἀκοῦς;

Ἀντὶ πάσης ἀποκρίσεως ὁ γέρων ἐστέναξεν Ἀχ!

— Μὴ μοῦ ἀρχίσῃς πάλιν ἐκεῖνο τὸ *Ἐλέησόν με ὁ Θεός*, ὑπέλαβεν ἡ γραῖα μετὰ ζωηρότητος. Σ' τὴν ψυχήν μου κάθεται! Κ' ἔπειτα σ' ἀκούει ὁ κόσμος καὶ θαρροῦν πῶς εἶσαι ἀλήθεια τοῦ ἐλέους!

— Καὶ δὲν εἶμαι τοῦ ἐλέους; εἶπεν ὁ τυφλὸς μελαγχολικῶς.

— Οὔφ! Θ' ἀρχίσῃς πάλιν τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια: «Πῶς μοῦ εἶσαι βάρος, καὶ κρίμα 'ς τὰ ἔξοδα, καὶ τοῦ κάκου οἱ ἰατροὶ καὶ τοῦτο κ' ἐκεῖνο!» Ὅ,τι θέλεις λέγε τώρα, ἀφοῦ τὸ ἐκατάφερα νὰ σὲ φέρω ἐδῶ! Μόνον νὰ τὸ 'ξεύρῃς ὅτι δὲν μοῦ χρεωστεῖς τίποτε. Σοῦ τὸ εἶπα καὶ σοῦ τὸ ξαναλέγω: Δὲν ἦλθα ἐδῶ ἐξ αἰτίας σου. Εἶχα δουλειὰν νὰ ἔλθω.

— Μάλιστα! Δουλειὰν εἶχες, ἐψιθύρισεν ὁ τυφλός.

Ἡ γραῖα προσεποιήθη ὅτι δὲν ἤκουσε τὴν ἔκφρασιν τῆς δυσπιστίας του.

— Τί μ' ἐπείραζε λοιπόν, ἐξηκολούθησε, νὰ σὲ πάρω μαζῆ μου; Οὔτε ναῦλον ἐπλήρωσα. Δὲν ἤθελε νὰ πληρωθῇ ὁ καραβοκύρης. Τὸ ψωμὶ ποῦ τρώγεις μαζῆ μου θὰ λογαριάσῃς; *Μαῦ κάμνεις* ἄδικον νὰ τὰ λέγῃς αὐτὰ καὶ νὰ τὰ συλλογίζεσαι, Γιάννη. Τὸ κάτω κάτω, ἔχω χρέος ἐγὼ νὰ μὴ σὲ παραιτήσω. Ἔχω χρέος! Καὶ δόξα τῷ Θεῷ, εἶμαι εἰς θέσιν νὰ τὸ κάμω, καὶ οὔτε ἀδικῶ κανένα κατόπιν μου, ἂν κάμω ὅσον ζῶ τὴν εὐχαριστησίν μου. Καὶ τί εὐχαριστήσις μοῦ ἀπέμεινε τῆς πτωχῆς, παρὰ νὰ βοηθῶ ὅσον 'μπορῶ τοὺς ἄλλους. Ἄφησέ τα, Γιάννη, αὐτά! Νὰ σ' ἀξιώσῃ ὁ Θεὸς νὰ ἰδῇς τὸ φῶς σου, καὶ τότε θὰ εἶμαι μὲ τὸ παραπάνω πληρωμένη, ἂν σοῦ ἔκαμα καὶ τίποτε!

— Δὲν θὰ ἰδῶ τὸ φῶς μου, ἐψιθύρισεν ὁ γέρων.

— Μὴν ἀπελπίζεσαι, ἄνθρωπε! Τόσοι καὶ τόσοι ἰατρεύθησαν. Νὰ σοῦ τοὺς ὀνοματίσω πάλιν ἕνα κ' ἕνα; Μάτια εἶχαν κ' ἐκεῖνοι, καθὼς ἐσύ. Τὰ ἔχασαν καὶ τοὺς τὰ ἔδωκε πάλιν ὁ Θεός.

— Ἐλέησόν με ὁ Θεός...

— Σοῦ εἶπα; Γιάννη, νὰ μὴ τὸ λέγῃς αὐτό. *Λέγε το μέσα σου καὶ ὁ Θεὸς τ' ἀκούει.*

— Θέλω νὰ τ' ἀκούσω κ' ἐγώ. Ξεθυμαίνω.

— Λέγε το λοιπὸν νὰ ξεθυμαίνῃς!

Καὶ ἠγέρθη ἡ Κυρὰ Λοξὴ μετά τινος ἀνυπομονησίας. Ἠγέρθη ὄχι μόνον διότι ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ διασκεδάσῃ δι' ὀλίγης κινήσεως τὴν μελαγχολίαν, τὴν ὁποίαν μετέδιδον καὶ εἰς αὐτὴν οἱ ἀναστεναγμοὶ τοῦ τυφλοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ περιεργασθῇ τὰ ἔπιπλα τῆς τραπεζαρίας. Ἰδίως εἵλκυσε τὴν προσοχήν της ἡ εἰκὼν τοῦ ἰατροῦ, καὶ τὴν παρετήρει μετὰ προσοχῆς, ὅτε ἠνοίχθη καὶ πάλιν τρίζουσα ἡ θύρα τοῦ δωματίου.

Ὁ ἔπαρχος ἐξελθὼν τὴν ἐχαιρέτισε φιλικῶς, ἀλλ' ἡ Κυρὰ Λοξὴ δὲν ἐπρόσεξεν εἰς τὸν χαιρετισμόν του. Δραμοῦσα πρὸς τὸν τυφλόν της τὸν ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρός, τὸν ἀνήγειρε καὶ διηυθύνθη μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἰατρόν, ὅςτις ἑστεκεν εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας του.

—

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνην στιγμὴν ἤρχισαν νὰ σημαίνωσιν αἱ δώδεκα εἰς τὴν παρακειμένην ἐκκλησίαν, ταὐτοχρόνως δὲ ἡ μαγείρισσα εἰσήρχετο διὰ πλαγίας θύρας εἰς τὴν τραπεζαρίαν, φέρουσα δίσκον πλήρη πινακίων καὶ ποτηρίων.

— Μὲ κακοφαίνεται, κυρά μου, εἶπεν ὁ ἰατρὸς προχωρῶν πρὸς τὴν γραῖαν, ἀλλὰ βλέπεις, εἶναι μεσημέρι καὶ ἔχω νὰ ἐξέλθω ἀμέσως μετὰ τὸ πρόγευμα. Ἔλα αὔριον, σὲ παρακαλῶ, ἢ καλλίτερα ἔλα πρωὶ πρωὶ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον.

— Τὰ βλέπεις τώρα, κυρά; ὑπέλαβεν ἡ μαγείρισσα, ἐνῷ ἀπέθετε τὸν βαρὺν της δίσκον ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Καὶ στρεφομένη πρὸς τὸν κύριόν της,

— Ἔβγαλα τὸν λάρυγγά μου, ἐπρόσθεσε, νὰ τῆς λέγω νὰ 'πάγῃ 's τὸ Νοσοκομεῖον καὶ δὲν ἤθελε νὰ μὲ ἀκούσῃ.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ ἠσθάνθη τὸ αἷμα ἀναβαῖνον εἰς τὴν κεφαλήν της, ἀλλ' ἐκρατήθη καὶ, χωρὶς νὰ στραφῇ πρὸς τὴν μαγείρισσαν, ἀπηύθυνε μειλιχίως τὸν λόγον πρὸς τὸν ἰατρόν:

— Δὲν θὰ κάμῃς αὐτὸ τὸ ἄδικον, ἰατρέ μου, εἰς ἀνθρώπους ποῦ ἔκαμαν τόσον ταξεῖδι μόνον καὶ μόνον νὰ σὲ ἰδοῦν. Δὲν θὰ σοῦ πάρῃ πολλὴν ὥραν. Νά, μόνον νὰ τὸν ἰδῇς θὰ καταλάβῃς τί ἔχει. Σὲ παρακαλῶ, ἰατρέ μου!

Ὁ ἰατρὸς ἐφαίνετο μαλαχθείς.

— Παρ' ὀλίγον νὰ λησμονήσω, ἐξηκολούθησεν ἡ γραῖα. Σοῦ ἔχω γράμμα ἀπὸ τὸν ἰατρόν μας.

Καὶ ἀφήσασα τὴν χεῖρα τοῦ τυφλοῦ ἀπέσυρεν ἐκ τοῦ μεταξωτοῦ ὑποκαμίσου τὴν ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἔτεινε πρὸς τὸν ἰατρόν.

— Μοῦ εἶπεν ἐκεῖνος, ἐξηκολούθησε, τί καλὸς ποῦ εἶσαι, καὶ πῶς ἡ χρυσῆ σου καρδιὰ βαλσαμόνει μὲ τὴν καλοσύνην της τοὺς ἀρρώστους, πρὶν τοὺς ἰατρεύσῃ ἡ τέχνη σου.

— Πλάνα, πλάνα! ἀνέκραξε μειδιῶν ὁ ἰατρὸς· καὶ ἀνοίγων τὴν ἐπιστολὴν τοῦ συναδέλφου του ἐστράφη πρὸς τὸ δωμάτιόν του.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ σύρουσα τὸν τυφλόν, ἔρριψε βλέμμα θριαμβευτικὸν ἐπὶ τῆς μαγειρίσσης καὶ ἠκολούθησεν εἰς τὸ δωμάτιόν του τὸν ἰατρὸν ἀναγινώσκοντα τὴν ἐπιστολήν.

Ἰδοὺ τὸ περιεχόμενόν της:

«Σεβαστέ μου καὶ φίλε καθηγητά.

«Σᾶς συνιστῶ ἐνθέρμως τὴν ἐπιφέρουσαν τὸ «παρόν. Ἡ Κυρὰ Λοξὴ εἶναι ἡ καλοσύνη προσω«ποποιημένη. Οὐδεὶς εὐπορώτερός της εἰς τὸ χω«ρίον, ἴσως δὲ καὶ καθ' ὅλην νῆσον· ἀλλὰ ζῶσα «γλίσχρως, ὡς χωρική, καταναλίσκει τὸ εἰσόδη«μά της ἀγαθοεργοῦσα καὶ ὑποθάλπουσα τοὺς «ἔχοντας ἀνάγκην βοηθείας. Γνωρίζει ὅμως πῶς «νὰ ὑπερασπισθῇ τὰ συμφέροντά της καὶ οὔτε «ἐπιτρέπει εἰς οὐδένα νὰ καταχρασθῇ τὴν ἀγα«θότητά της, οὔτε χωρατεύει, ἐὰν θελήσῃ τις «νὰ τὴν πειράξῃ. Ἄλλως εἶναι αὐτόχρημα ἁγία «Ἐλεοῦσα, καθὼς τὴν ἀποκαλοῦν οἱ χωρικοὶ ἐδῶ. «Ἔμαθα ἐμπιστευτικῶς παρὰ τοῦ συμβολαιο«γράφου ὅτι τὴν περιουσίαν της διέθεσε μετὰ θά«νατον ὑπὲρ τοῦ σχολείου τοῦ χωρίου της!

«Ἀλλ ἡ κυρὰ Λοξὴ δὲν σκέπτεται μόνον περὶ εὐεργεσιῶν, ζῶσά τε καὶ μετὰ θάνατον. Εἶναι πρὸς τούτοις καὶ μία δύναμις ἐνταῦθα, ἐξασκοῦσα ἐπιρροὴν οὐχὶ ἀναξίαν λόγου, ἥτις ἐλπί«ζω ὅτι δὲν θὰ μοὶ εἶναι ἄχρηστος κατὰ τὰς «προσεχεῖς ἐκλογάς, ὁπότε, κατὰ παρακίνησιν

«πολλῶν πολιτικῶν φίλων μου, προτίθεμαι, μὲ «τὴν εὐχήν σας, νὰ ἐκτεθῶ.

«Πεποιθὼς ὅτι ἡ ὑμετέρα δεξίωσις θὰ μοῦ «προσπορίσῃ νέα δικαιώματα ἐπὶ τῆς εὐμενείας τῆς ἀγαθῆς γραίας

«Διατελῶ κ.τ. λ.»

Περὶ τοῦ τυφλοῦ οὐδὲ λέξις! Ὁ ἰατρὸς δὲν ἔδωκε πολλὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἀποσιώπησιν ταύτην. Ἐκ τῶν περιεχομένων τῆς ἐπιστολῆς τὸ προξενῆσαν εἰς αὐτὸν πρὸ πάντων ἐντύπωσιν καὶ ἐντύπωσιν οὐδαμῶς εὐχάριστον, ἦτο ἡ πρόθεσις τοῦ συναδέλφου του τοῦ νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὸν βουλευτικὸν ἀγῶνα.

— Ὤ, τὸν ἀνόητον! εἶπε καθ' ἑαυτόν, ῥίπτων τὴν ἐπιστολὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν τυφλὸν τὸν ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρός, τὸν ἔφερε πλησίον τοῦ παραθύρου, καὶ ἀνοίξας διὰ τῶν δακτύλων τὰ βλέφαρά του ἐξήτασεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν προσεκτικῶς τοὺς ἀφωτίστους ὀφθαλμούς του. Ἔπειτα, βλέπων τὴν γραῖαν ἥτις παρηκολούθει ἀτενῶς τὴν ἐξέτασιν, ἐκίνησεν ὁριζοντίως τὴν χεῖρα ὡς ἂν ἔλεγε: Τετέλεσται!

Ἡ γραῖα ἔθεσε τὸ δάκτυλον εἰς τὰ χείλη καὶ ἤνωσε παρακλητικῶς τὰς δύο χεῖρας. Ἤθελε νὰ *κρύψῃ ἀπὸ τὸν γέροντα τὸ ἀνάτον τοῦ πάθους* του. Ὁ ἰατρὸς ἐνόησε τὴν βωβὴν παράκλησίν της. Ἦτο συνειθισμένος εἰς τὸ νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς πάσχοντας δι' ἀπατηλῶν παρηγοριῶν.

— Πρὸ πόσου καιροῦ δὲν βλέπεις; ἠρώτησε τὸν τυφλόν.

Ἀντὶ τοῦ ἐρωτωμένου ἔλαβεν ἡ κυρὰ Λοξὴ τὸν λόγον.

— Εἶναι τώρα τρία χρόνια ποῦ ἤρχισε νὰ ὀλιγοστεύῃ τὸ φῶς του. Ἔλειπε ὁ κακόμοιρος 's τὰ ξένα ἀπὸ νέος. Ἐδούλευε νὰ 'βγάλῃ τὸ ψωμί του. 'Σ τὰ ὕστερα ὅλα του τὰ κέρδη τὰ ἐξώδευσε 's τοὺς ἰατρούς. Εἶδε κι' ἀποεῖδε, ἐγύρισε 's τὴν πατρίδα ἐδῶ κ' ἕνας χρόνος. Ἔβλεπε ἀκόμη πότε εἶναι 'μέρα καὶ πότε νύκτα. Τώρα τρεῖς μῆνες δὲν βλέπει τίποτε. Ὅλα μαῦρα, λέγει.

— Μαῦρα, μαῦρα, ὑπέλαβεν ὁ γέρων μὲ τὴν πένθιμον φωνήν του.

Ἡ γραῖα ἔθλιψε τὰ βλέφαρα μὲ τὰ δάκτυλά της διὰ νὰ ἐμποδίσῃ ἓν δάκρυ ἕτοιμον νὰ ῥεύσῃ.

Ὁ ἰατρὸς τὴν παρετήρει μὲ βλέμμα πλῆρες συμπαθείας.

— Ἄνδρας σου εἶναι; ἠρώτησε.

— Ὄγεσκε, ἀπεκρίθη ἡ γραῖα. Ἀλλ' ἡ ἀρνησίς της δὲν ἐξέφραζεν οὔτε τὴν δυσαρέσκειαν οὔτε τὴν ἀνυπομονησίαν μετὰ τῆς ὁποίας πρὸ ὀλίγου ἀπεκρίθη εἰς τοῦ ἐπάρχου τὴν ἐρώτησιν.

— Ἀδελφός σου; ἐπανέλαβεν ἐρωτῶν ὁ ἰατρός.

— Ὄγεσκε.

— Λοιπὸν ἀγαπητικός σου;

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ ὕψωσε πάλιν τὴν χεῖρα εἰς τὰ χείλη, κρύπτουσα τὸ μειδίαμα μὲ τὴν συνήθη χειρονομίαν της.

— Πατριώτης μου εἶναι, εἶπε μετά τινας στιγμάς.

Ὁ ἰατρὸς τὴν ἔβλεπε μειδιῶν.

— Ὁ ἄμοιρος, ἐπανέλαβεν ἡ γραῖα, δὲν ἔχει κανένα συγγενῆ, κανένα ἰδικόν του. Τὸν γνωρίζω ἀπὸ παιδί. Κ' ἐγὼ ποῦ σοῦ 'μιλῶ εἶμαι ξεκληρισμένη, — ἔρημη καὶ μόνη. Τώρα κοντεύομεν κ' οἱ δύο 's τὰ τέλη. Ἂν ἔβλεπε αὐτὸς κ' ἐγὼ δὲν εἶχα 'μάτια, θὰ μοῦ ἔδειχνε τὸν δρόμον 's τὸν τάφον. Ἐγὼ ἔχω τὰ 'μάτια μου ἀκόμη... Ἐκατάλαβες;

— Ἐκατάλαβα ὅτι εἶσαι καλὴ Χριστιανή, ἀπεκρίθη ὁ ἰατρός.

Καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν τυφλόν,

— Νὰ δοξάζῃς τὸν Θεόν, ἐπρόσθεσε, ὅτι σοῦ ἐπρομήθευσε τὴν βοήθειάν της.

— Δόξα σοι ὁ Θεός, ἐστέναξεν ὁ γέρων.

— Τί ἰατρικὸν θὰ τοῦ δώσῃς, ἰατρέ μου, ἠρώτησεν ἡ κυρὰ Λοξή, κλείσασα τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν διὰ νὰ ὑποδείξῃ πρὸς τίνα σκοπὸν ἡ ἐρώτησις.

— Θὰ τοῦ δώσω κάτι νὰ πλύνῃ τὰ 'μάτια του. Ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ δουλεύῃ μὲ τὰ χέρια του.

— *Αὐτὸ τοῦ λέγω κ' ἐγώ, ἰατρέ μου! Μὲ τὰ* χέρια σταυρωμένα καὶ τὰ 'μάτια κλειστὰ σκουριάζει ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦ λέγω νὰ πλέκῃ καλάθια.

— Σωστὰ σοῦ λέγει ἡ γερόντισσα καὶ νὰ τὴν ἀκούῃς, εἶπεν ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸν τυφλόν.

Ἀλλ' ἐκεῖνος ἔσεισε τὴν κεφαλήν, ἐν σιωπῇ. Δὲν ἠπατᾶτο ὁ δυστυχὴς ὡς πρὸς τὸ μέλλον. Ἐγνώριζεν ὅτι δὲν θὰ ἴδῃ τὸ φῶς ἐνέσω εἰσέτι ἔμενεν ἐπὶ τῆς γῆς!

Ὁ ἰατρὸς ἐκάθισε νὰ γράψῃ τὴν δῆθεν συνταγήν, ἡ δὲ Κυρὰ Λοξὴ ἐν τῷ μεταξὺ ἀπέσυρεν ἐκ τοῦ κόλπου τὸ μανδίλι της, ἔλυσε τὴν ἄκραν του καὶ λαβοῦσα ἐκεῖθεν δύο ἀργυρᾶ πεντόδραχμα τὰ ἀπέθεσεν ἀθορύβως ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐνῷ ὁ ἰατρὸς τῇ ἔτεινε τὴν συνταγήν.

— Τί εἶναι τοῦτο; ἀνεφώνησεν ὁ ἰατρός. Πάρε τα ὀπίσω! Αὐτὴν τὴν ὥραν δὲν δέχομαι ἐπισκέψεις, μόνον τοὺς φίλους μου δέχομαι.

Λαβὼν δὲ ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης χρημάτων *ἓν χρυσοῦν νόμισμα τὸ ἐπρόσθεσεν εἰς τὰ δύο πεντόδραχμα*, τὰ ὁποῖα ἐπέστρεψεν εἰς τὴν γραῖαν.

— Διὰ τὰ κοφίνια, ἐψιθύρισε δεικνύων τὸν τυφλόν.

— Μόνον αὐτὸ δὲν γίνεται, εἶπεν ἡ Κυρὰ Λοξή. Ὄχι μόνον νὰ μὴ παίρνῃς ἀλλὰ καὶ νὰ δίδῃς!

Καὶ ἠρνήθη ἀποφασιστικῶς τὴν προσφοράν.

— Δὲν μοῦ τὸ εἶπαν ψεύματα, ἐξηκολούθησεν, ὅτι εἶσαι καλὸς ἄνθρωπος.

— Σὺ εἶσαι καλή! Ἐγὼ δὲν ἐπήγαινα καὶ νὰ ἐξοδευθῶ καὶ νὰ θαλασσοπνιγῶ δι' ἕνα ποῦ δὲν τὸν ἔχω οὔτε ἄνδρα, οὔτε ἀδελφόν, οὔτε ἀγαπητικόν.

— Αἴ, νὰ σοῦ τὸ 'πῶ, ἰατρέ μου: Καὶ ἔκρυψε πάλιν διὰ τῆς χειρὸς τὸ μειδίαμά της.—Δὲν εἶναι οὔτε ἄνδρας μου, οὔτε ἀδελφός, οὔτε ἀγαπητικός μου. Καὶ ὅμως... Πῶς νὰ σοῦ τὸ 'πῶ; Ἕνα καιρὸν ἦτον ἀγαπητικός μου. Ἐκατάλαβες; Ἐξ αἰτίας μου ἐξενιτεύθηκε ὅταν μὲ 'πάνδρευσαν. Οἱ γονεῖς μου δὲν τὸν ἤθελαν. Ἦταν πτωχός. Ἂν μ' ἐρωτοῦσαν κ' ἐμένα τότε, θὰ τὸν ἐπροτιμοῦσα αὐτὸν ποὺ βλέπεις. Ἦτον ὡραῖος νέος καὶ καλὸς ἄνθρωπος καὶ πιστός. Πιστός, μοῦ τὸ ἀπέδειξε. Ἔμεινε ἐλεύθερος. Ἔφυγε νέος καὶ ἐγύρισε γέρος καὶ τυφλός. Κ' ἐνῷ ἔλειπε, ἐγὼ ἔθαψα καὶ τὸν ἄνδρα μου καὶ ὅλα μου τὰ παιδιά. Κ' εὑρεθήκαμεν πάλιν, κ' οἱ δύο δυστυχισμένοι, κοντὰ ὁ ἕνας 'ς τὸν ἄλλον. Ἀλλὰ τί τὰ θέλεις, ἡ νεότης ἔφυγε καὶ δὲν ματαγυρίζει. Ἐκατάλαβες, ἰατρέ μου; Τώρα ἂν εἶμαι ἐγὼ ἔρημη καὶ μόνη, αὐτὸς δὲν μοῦ πταίει ἐμένα. Ἐγὼ ὅμως ἔχω χρέος νὰ μὴ τὸν ἀφήσω ἐκεῖνον ἀβοήθητον 'ς τὰ μαῦρα καὶ τὰ σκοτεινά. Ἐκατάλαβες;

— Μαρία, Μαρία! ἐφώναξεν ὁ ἰατρὸς πρὸς τὴν μαγείρισσαν, ἀνοίγων τὴν θύραν. Βάλε δύο πινάκια ἀκόμη 'ς τὸ τραπέζι.

Καὶ στρεφόμενος προς τὴν Κυρὰ Λοξήν,

— Κυρά μου, εἶπεν, ἔλα, παρακαλῶ, ν' ἀκούσω τὴν ἱστορίαν σου· θὰ τὴν ἡσυχίαν μου εἰς τὸ πρόγευμα, διότι μοῦ ἀρέσει.

— Καλέ, πῶς γίνεται, ἰατρέ μου; Σ' τὸ τραπέζι σου θὰ μᾶς καθίσης!

— Γίνεται καὶ καλογίνεται.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ ἐπέμενεν ἀρνουμένη, ἀλλ' ἐνθυμηθεῖσα τὴν μαγείρισσαν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ νὰ τὴν ἐκδικηθῇ καθημένη, ἔστω καὶ ἐπὶ μίαν στιγμήν, εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ κυρίου της, ἐνῷ ἐκείνη ἤθελε νὰ τῆς κλείσῃ τὴν θύραν του.

— Ἀφοῦ τὸ θέλεις, ἰατρέ μου, μόνον ἕνα ποτῆρι κρασὶ εἰς ὑγείαν σου καὶ φεύγομεν.

Καὶ λαβοῦσα τὸν τυφλὸν ἐκ τῆς χειρὸς ἠκολούθησε τὸν ἰατρὸν εἰς τὴν τραπεζαρίαν.

— Ἐλέησόν με ὁ Θεός... ἤρχισεν ὁ τυφλός.

— Σιωπὴ Γιάννη! Νὰ μὴ σ' ἀκούσῃ ὁ ἰατρός!

Ὁ Γιάννης ἐσιώπησεν.

— Ὁ συνάδελφός μου, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ ἰατρός, θὰ νομίσῃ ὅτι περιποιοῦμαι τὴν καλὴν αὐτὴν γραῖαν, διὰ νὰ τοῦ προμηθεύσω ψήφους! Θέλει νὰ γείνῃ βουλευτής! Ἂς γείνῃ νὰ ἰδῇ τὴν γλύκαν.

— Ἀχ ἰατρέ μου, εἶπεν ἡ Κυρὰ Λοξὴ ἐνῷ ὁ ἰατρὸς ἐγέμιζε τὰ ποτήρια. Ἂς ἤθελες νὰ γείνῃς βουλευτής μας! Τὸν κόσμον θὰ ἔκαμνα ἄνω κάτω νὰ μὴν ἀποτύχῃς!

— Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ. Δὲν τὸ ἔχω σκοπόν. Ἀντὶ ἐμοῦ, λάβε ὑπὸ τὴν προστασίαν σου τὸν συνάδελφόν μου ἐκεῖ κάτω, ποῦ τὸ νοσταλγεῖται.

Καὶ προσφέρων τὰ ποτήρια,

— Εἰς ὑγείαν σου, Κυρὰ Λοξή, καί... εἰς τοῦ ἀγαπητικοῦ σου!

— Εἰς ὑγείαν σου, ἰατρέ μου.

Δ. Βικελας

Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ

Ἡ Σχολὴ τῶν Ὑπαξιωματικῶν συνεστήθη διὰ τοῦ ΑΛΒ' Νόμου τῆς 21 Ἰουνίου 1882, κοινοποιηθέντος διὰ Β.Δ. τῆς 12 Ἀπριλίου 1883. Τῇ 2 δὲ Μαΐου 1883 ἤρξατο ἡ προσέλευσις τῶν μαθητῶν. Τὸ ἐπὶ τῆς συστάσεως τῆς Σχολῆς προσωπικὸν ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ Ταγματάρχου τοῦ Πεζικοῦ κ. Ἰ. Δημοπούλου ὡς Διοικητοῦ καὶ τοῦ Ταγματάρχου τοῦ Μηχανικοῦ κ. Δ. Νοταρᾶ ὡς διευθυντοῦ τῶν πουδῶν. Ἡ διάρκεια τῶν ἐν αὐτῇ σπουδῶν εἶχεν ὁρισθῆ διετής.

Προορισμὸς τῆς Σχολῆς εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις τῶν ἐν αὐτῇ κατατασσομένων ὑπαξιωματικῶν τῶν διαφόρων σωμάτων, ἵνα καταστῶσιν ἱκανοὶ ὅπως καθέξωσι τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιωματικοῦ εἰς τὸ πεζικὸν καὶ ἱππικόν.

Ὅπως καταταχθῇ δ' ἐν αὐτῇ ὑπαξιωματικός τις ἔδει νὰ ἔχῃ τὰ ἑξῆς προσόντα: Τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπιλοχίου ἢ λοχίου.—Νὰ μὴ ὑπηρετῇ ὡς ἀντικαταστάτης κληρωτοῦ παλαιῶν ἀπογραφῶν. —Νὰ ὑπηρέτησεν ἐπὶ ἓν τοὐλάχιστον ἔτος ὡς ὑπαξιωματικὸς εἰς τὸ στράτευμα.—Νὰ ἔχῃ ἐξαίρετον διαγωγήν.—Νὰ ἡ ἄγαμος καὶ νὰ ἔχῃ τὰς ἑξῆς γνώσεις: Νὰ ἐκθέτῃ ἐγγράφως δεδομένον τι θέμα ὡς τὸ δυνατὸν κάλλιον. — Νὰ γνωρίζῃ τὴν πρακτικὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὴν στοιχειώδη γεωμετρίαν, τὴν θεωρίαν καὶ ἐφαρμογὴν τῆς βολῆς ὅπλου, νὰ ἦ κάτοχος τῶν κανονισμῶν τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας τῶν στρατευμάτων, τῆς ὑπηρεσίας ἐντὸς πόλεων καὶ φρουρίων καὶ τῆς ἐν ἐκστρατείᾳ ὑπηρεσίας.— Νὰ γνωρίζῃ τὴν λογιστικὴν ὑπηρεσίαν λόχου καὶ τὰς ἀσκήσεις τῆς διμοιρίας ἔν τε τῇ πυκνῇ καὶ ἀραιᾷ τάξει.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ὡρίσθη εἰς ἑκατόν, διὰ δὲ τὰ δύο πρῶτα ἔτη ἀπὸ τῆς συστάσεως ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἠδύνατο ν' ἀνέλθῃ εἰς διακοσίους.

Στολὴ τῶν μαθητῶν ὡρίσθη διὰ μὲν τοὺς προωρισμένους διὰ τὸ πεζικὸν ἡ κεκανονισμένη διὰ τοὺς ὁπλίτας τοῦ πεζικοῦ στολή, διὰ δὲ τοὺς διὰ τὸ ἱππικὸν ἡ κεκανονισμένη διὰ τοὺς ὁπλίτας τοῦ ἱππικοῦ, μετὰ τῶν ἑξῆς τροποποιήσεων: Ἅπαντες φέρουσι τὰ σήματα τοῦ λοχίου, ἐπὶ δὲ τῶν ἄκρων τοῦ περιλαιμίου τοῦ χιτῶνος καὶ τῆς χλαίνης ἐπιρράπτονται δύο χρυσοκέντητοι φλογοφόροι ροιαί.

Τροφὴ τοῖς μαθηταῖς χορηγεῖται ἡ ἑξῆς: Εἰς τὸ πρόγευμα καφές, γάλα, ἢ καφὲς μετὰ γάλακτος. Εἰς τὸ γεῦμα ἓν φαγητὸν μετὰ κρέατος, τυρὸς καὶ ὀπῶραι. Εἰς τὸ δεῖπνον ἓν φαγητὸν μετὰ κρέατος ἢ ἓν φαγητὸν ἄνευ κρέατος καὶ τυρὸς ἢ ὀπῶραι.

Ἕκαστος δὲ μαθητὴς λαμβάνει τὴν κεκανονισμένην διὰ τοὺς ὁπλίτας τοῦ στρατοῦ μερίδα ἄρτου.

Ἡ ἀγορὰ τῶν τροφίμων καὶ ἡ παρασκευὴ τοῦ φαγητοῦ ἐκτελεῖται καθ' ἑκάστην ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν ἑνὸς μαθητοῦ διοριζομένου κατὰ σειρὰν ὡς συσσιτιάρχου.

Ἡ Σχολὴ ἔχει βιβλιοθήκην ἀπαρτιζομένην ἐξ 600 περίπου τόμων, συλλογὴν τοπογραφικῶν ἐργαλείων καὶ συλλογὴν ὀργάνων φυσικῆς καὶ χημείας.

Κατὰ τὴν σύστασιν τῆς Σχολῆς κατετάχθησαν ἐπιτυχόντες εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις 125 ὑπαξιωματικοί, ἐξ ὧν 105 ἦσαν προωρισμένοι διὰ τὸ πεζικὸν καὶ 20 διὰ τὸ ἱππικόν· ἐξ αὐτῶν κατόπιν εἰς τῇ αἰτήσει του ἐπανῆλθεν εἰς τὸ σῶμά του.—Ἐκ τούτων 33 ἦσαν ἐπιλοχίαι καὶ 92 λοχίαι, προῆλθον δὲ 8 ἐκ τοῦ Μηχανικοῦ, 13 ἐκ τοῦ Πυροβολικοῦ, 28 ἐκ τῶν Εὐζώνων, 56 ἐκ τοῦ Πεζικοῦ, καὶ 20 ἐκ τοῦ Ἱππικοῦ.

Πρὸ τῆς εἰς τὴν Σχολὴν κατατάξεώς των οἱ εἰρημένοι ὑπαξιωματικοὶ εἶχον διακούσει τὰς ἑξῆς σπουδάς:

1 τελειόφοιτος τοῦ Πανεπιστημίου, 19 φοιτηταί, 3 τελειόφοιτοι τοῦ Γυμνασίου, 2 ἐκ τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, 9 ἐκ τῆς 4ης τάξεως τοῦ Γυμνασίου, 18 ἐκ τῆς 3ης, 28 ἐκ τῆς 2ας καὶ 20 ἐκ τῆς 1ης τάξεως, 18 ἐκ τοῦ Σχολαρχείου, 2 ἐκ τῆς 2ας τάξεως τοῦ Ἕλληνα Σχολείου, 1 ἰδιαιτέρας σπουδὰς καὶ 3 αὐτοδίδακτοι μὴ φοιτήσαντές ποτε εἰς Σχολεῖόν τι.

Τῇ 14 Αὐγούστου 1883 συνεπείᾳ διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου οἱ μαθηταὶ ἐξετέλεσαν πορείαν ὡς ἐν πολέμῳ διὰ Κηφισιᾶς καὶ Μαραθῶνος, ἐκεῖθεν διὰ Ραφίνας, Μαρκοπούλου καὶ Κερατέας εἰς Λαύριον, ὁπόθεν διὰ Λεγραινῶν καὶ Βάρης ἐπανῆλθον τῇ 24ῃ Αὐγούστου εἰς Ἀθήνας. Τὸν λόχον τῶν μαθητῶν διῴκει ὁ Λοχαγὸς Κ. Λώρης ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν τοῦ συμπαρακολουθοῦντος Διοικητοῦ τῆς Σχολῆς κ. Δημοπούλου.

Τῇ 17ῃ Σεπτεμβρίου 1884 εἰσῆλθον ἐπιτυχόντες εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις ἕτεροι 60 μαθηταί, ἐξ αὐτῶν δὲ 51 ἦσαν προωρισμένοι διὰ τὸ Πεζικὸν καὶ 9 διὰ τὸ Ἱππικόν. Ἐκ τούτων προσῆλθον 38 ἐκ τοῦ πεζικοῦ, 6 ἐκ τοῦ μηχανικοῦ, 4 ἐκ τοῦ πυροβολικοῦ, 2 ἐκ τῶν εὐζώνων, 1 ἐκ τοῦ λόχου τῶν νοσοκόμων καὶ 9 ἐκ τοῦ ἱππικοῦ, ἐξ αὐτῶν δὲ ἦσαν 13 ἐπιλοχίαι καὶ 47 λοχίαι.

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον συνέστη καὶ τμῆμα οἰκονομικοῦ κλάδου, ἔχον σκοπὸν τὴν μόρφωσιν ἀξιωματικῶν διὰ τὸ οἰκονομικὸν σῶμα τοῦ Στρατοῦ.

Ὅπως δὲ καταταχθῇ ὡς μαθητὴς τοῦ τμήματος τούτου τῆς Σχολῆς ὑπαξιωματικός τις δέον νὰ ἔχῃ τὰ ἑξῆς προσόντα: Βαθμὸν ἐπιλοχίου ἢ λοχίου, νὰ διετέλεσεν ὡς σιτιστὴς λόχου ἐπὶ ἐξ τοὐλάχιστον μῆνας, νὰ ἔχῃ συμπεπληρωμένον τὸ 28ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, νὰ ἦ ἄγαμος καὶ νὰ ἔχῃ καὶ τὰς ἀπαιτουμένας πρὸς εἴσοδον ἐν τῇ Σχολῇ γνώσεις. Ἡ διάρκεια τῆς σπουδῆς τοῦ οἰκονομικοῦ τμήματος ὡρίσθη διετής. Ἐπιτυχόντες δὲ εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις διὰ τὰ οἰκονομικὰν τμῆμα κατετάχθησαν ὡς μαθηταὶ 40 ὑπαξιωματικοί, ἐξ ὧν 2 ἐπιλοχίαι καὶ 38 λοχίαι, ἐκ τούτων πάλιν προῆλθον 29 ἐκ τοῦ πεζικοῦ, 6 ἐκ τῶν εὐζώνων, 2 ἐκ τοῦ ἱππικοῦ, 2 ἐκ τοῦ μηχανικοῦ καὶ 1 ἐκ τοῦ πυροβολικοῦ.

Οἱ 100 οὗτοι εἰσελθόντες μαθηταὶ εἶχον προγενεστέραν ἐκπαίδευσιν ὡς ἑξῆς:

8 φοιτηταὶ τοῦ πανεπιστημίου, 14 ἀπόφοιτοι τοῦ γυμνασίου, 65 μαθηταὶ τοῦ γυμνασίου, 4 ἐκ τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, 7 μαθηταὶ τοῦ πολυτεχνείου καὶ 2 τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου.

Τῇ 27 Ἀπριλίου 1885 διοικητὴς τῆς Σχολῆς διωρίσθη ὁ Ἀντισυνταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ κ. Κ. Σέχος, τοῦ τέως Διοικητοῦ Ἀντισυνταγματάρχου κ. Δημοπούλου διορισθέντος Διοικητοῦ τοῦ 7ου τάγματος τῶν εὐζώνων. Τῇ 1ῃ Ἰουλίου 1885 ἤρξαντο αἱ ἀπολυτήριοι ἐξετάσεις τῶν πρώτων εἰσελθόντων 124 μαθητῶν ἐνώπιον ἐπιτροπῆς πρὸς τοῦτο συσταθείσης, καθ' ἃς ἠδοκίμησαν πάντες.

Τὸν Αὔγουστον τοῦ 1885 τροποποιηθέντος τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Σχολῆς ἡ διάρκεια τῶν ἐν αὐτῇ σπουδῶν ὡρίσθη τριετής

Συνεπείᾳ δὲ διαταγῆς τοῦ ὑπουργείου οἱ ὑποστάντες τὰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις μαθηταὶ διετάχθησαν νὰ ἐκτελέσωσι πορείαν ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν ἄκρων τῆς ὀρθετικῆς γραμμῆς μέχρι τῆς θέσεως Κούτρας πρὸς τοπογραφικὴν μελέτην. Ἡ πορεία αὕτη διήρκεσεν ἀπὸ τῆς 24ης Αὐγούστου μέχρι τῆς 23ης Σεπτεμβρίου, παρηκολούθησε δὲ τοὺς μαθητὰς καὶ ὁ διοικητὴς τῆς Σχολῆς Ἀντισυντ. κ. Σέχος καὶ ὁ ὑποδιοικητὴς Ταγματάρχης κ. Σχινᾶς.

Τῇ 25ῃ Σεπτεμβρίου 1885 εἰσήχθησαν ἐπιτυχόντες εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις 20 ὑπαξιωματικοὶ προωρισμένοι διὰ τὸ πεζικὸν καὶ 6 διὰ τὸ ἱππικόν· ἐκ τούτων 11 προῆλθον ἐκ τοῦ πεζικοῦ, 4 ἐκ τοῦ πυροβολικοῦ, 3 ἐκ τῶν εὐζώ-

νων, 2 ἐκ τοῦ μηχανικοῦ, καὶ 6 ἐκ τοῦ ἱππικοῦ, ἦσαν δὲ 2 ἐπιλοχίαι καὶ 24 λοχίαι. Οὗτοι δὲ εἶχον τὰς ἑξῆς προγενεστέρας σπουδάς:

6 φοιτηταὶ τοῦ πανεπιστημίου, 3 ἀπόφοιτοι τοῦ γυμνασίου, 14 μαθηταὶ τοῦ γυμνασίου, 1 ἐκ τῆς Στρατ. Σχολῆς τοῦ Βελγίου, 1 ἐκ τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων καὶ 1 ἐκ τοῦ Ἑλλην. Σχολείου.

Διὰ Β. Δ. τῆς 22 Σεπτεμβρίου 1885 κατετάχθησαν εἰς τὸν στρατὸν ὡς ἀνθυπολοχαγοὶ ἐπιτυχόντες εἰς τὰς ἀπολυτορίους ἐξετάσεις 103 εἰς τὸ πεζικὸν καὶ 20 εἰς τὸ ἱππικόν, ἑνὸς ἀποβιώσαντος τῇ 20ῇ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐν τῷ νοσοκομείῳ Βώλου.

Διὰ Β. Δ. τῆς 19 Ὀκτωβρίου 1885 ἐκανονίσθη ὅπως ἅπαντες οἱ μαθηταὶ φέρωσι τὴν αὐτὴν στολὴν ἣν καὶ οἱ ὁπλῖται τοῦ σώματος εἰς ὃ ἀνήκουσι σὺν τῇ διαφορᾷ ὅτι τὸ περιλαίμιον τοῦ ἀμπεχόνου, τοῦ χιτῶνος καὶ τῆς χλαίνης θέλει κατασκευάζεσθαι ἀπὸ ἐρέας κυανῆς.

Τὸν Μάϊον ε.ε. διωρίσθη ἐκ νέου Διοικητὴς τῆς Σχολῆς ὁ Ἀντισυνταγματάρχης κ. Δημόπουλος.

Διὰ διαταγῆς τοῦ ὑπουργείου οἱ μαθηταὶ ἁπασῶν τῶν τάξεων ἐξετέλεσαν πορείαν ἀπὸ τοῦ ἀνατολικωτέρου ἄκρου τῆς ὀροθετικῆς γραμμῆς ἤτοι τοῦ σταθμοῦ τῶν Τριῶν Πλατάνων μέχρι τοῦ Ζυγοῦ ἀπέναντι τοῦ Μετσόβου. Οἱ μαθηταὶ διήνυσαν οὕτω πεζῇ πλέον τῶν 300 χιλιομέτρων. Ἐξ Ἀθηνῶν ἀνεχώρησαν τῇ 23ῃ Ἰουλίου, συμπαρακολουθοῦντος τοῦ Διοικητοῦ τῆς Σχολῆς μετὰ τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ, καὶ μέχρι μὲν Βώλου μετέβησαν διὰ θαλάσσης, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Λάρισσαν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ἀπὸ τῆς Λαρίσσης δὲ ἤρξατο ἡ πεζοπορεία· οἱ μαθηταὶ ἀνῆλθον ἐπὶ τῆς Ὄσσης, ἐκεῖθεν κατέβησαν διὰ τῶν Ἀμπελακίων καὶ τῶν Τεμπῶν καὶ ἔφθασαν εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Τριῶν Πλατάνων, ὁπόθεν πλέον παρηκολούθησαν τὴν ὀροθετικὴν γραμμὴν μέχρι τοῦ Ζυγοῦ, ἐπανελθόντες εἰς Ἀθήνας τῇ 22 Αὐγούστου.

Τῇ 11ῃ Σεπτεμβρίου ε.ε. κατετάχθησαν εἰς τὴν Σχολὴν ἐπιτυχόντες εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις 61 μαθηταί· ἐξ αὐτῶν εἰσι 17 προωρισμένοι διὰ τὸ πεζικόν, 4 διὰ τὸ ἱππικὸν καὶ 40 διὰ τὸν οἰκονομικὸν κλάδον. Ἐκ τούτων ἦσαν 27 ἐπιλοχίαι καὶ 34 λοχίαι, προῆλθον δὲ 37 ἐκ τοῦ πεζικοῦ, 11 ἐκ τῶν εὐζώνων, 5 ἐκ τοῦ πυροβολικοῦ, 4 ἐκ τοῦ μηχανικοῦ καὶ 4 ἐκ τοῦ ἱππικοῦ.—Οὗτοι δὲ εἶχον τὰς ἑξῆς προγενεστέρας σπουδάς: 1 φοιτητὴς τοῦ πανεπιστημίου, 2 ἀπόφοιτοι τοῦ γυμνασίου, 41 μαθηταὶ τοῦ γυμνασίου καὶ 17 μαθηταὶ τοῦ ἑλληνικοῦ Σχολείου.

Ἤδη δὲ διδάσκονται τὰ ἑξῆς μαθήματα ἐν τῇ Σχολῇ. Ἐν τῇ 1ῃ τάξει: Ἑλληνικά, Γαλλικά, Γενικὴ ἱστορία, Γενικὴ Γεωγραφία, Ἀριθμητική, Γεωμετρία, Φυσική, ἀνάπτυξις κανονισμῶν ἀσκήσεων καὶ ὑπηρεσίας ἐν ἐκστρατείᾳ, Ἰχνογραφία, ὁπλομαχητική, Ἀσκήσεις πεζικοῦ καὶ ἱππικοῦ καὶ γυμναστική.

Ἐν τῇ 2ᾳ τάξει: Ἑλληνικά, Γαλλικά, Ἱστορία καὶ Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος, Γεωμετρία, Κατωτέρα ἄλγεβρα, εὐθύγραμμος τριγωνομετρία, Φυσική, Περιγραφικὴ Γεωμετρία, Χημεία, ἀνάπτυξις κανονισμῶν ἀσκήσεων καὶ ὑπηρεσίας ἐν ἐκστρατείᾳ, Ἰχνογραφία, ὁπλομαχητική, Ἀσκήσεις πεζικοῦ καὶ ἱππικοῦ καὶ γυμναστική.

Ἐν τῇ 3ῃ τάξει. Ἑλληνικά, Γαλλικά, Τοπογραφία, Πολεμικὴ τέχνη, Στρατιωτικὸν δίκαιον, Ὀχυρωτική, Πυροβολικὴ καὶ ὀλίγα περὶ στρατιωτικῆς τεχνολογίας, ἀνάπτυξις κανονισμῶν ἀσκήσεων καὶ ὑπηρεσίας ἐν ἐκστρατείᾳ, Ἰχνογραφία, Ὁπλομαχητική, Ἀσκήσεις πεζικοῦ, ἱππικοῦ καὶ πυροβολικοῦ καὶ Γυμναστική.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ οἰκονομικοῦ τμήματος διδάσκονται τὰ αὐτὰ μαθήματα πλὴν τῆς ἀναπτύξεως τῶν κανονισμῶν τῶν ἀσκήσεων καὶ τῆς ἐν ἐκστρατείᾳ ὑπηρεσίας, τῆς ὀχυρωτικῆς, τῆς πυροβολικῆς, τῆς Πολεμικῆς τέχνης, τῶν ἀσκήσεων τοῦ πεζικοῦ καὶ τοῦ πυροβολικοῦ. Ἀντὶ δὲ τούτων διδάσκονται τὰ ἑξῆς: ἐν τῇ 1ῃ καὶ 2ᾳ τάξει στρατιωτικὴν οἰκονομίαν καὶ λογιστικότητα καὶ ἐν τῇ 3ῃ τάξει, Διπλογραφίαν, Πολιτικὴν οἰκονομίαν, στοιχεῖα τεχνολογικῆς χημείας—Περὶ προμηθειῶν, ἐλέγξεως καὶ συντηρήσεως ὑλικοῦ, τροφῶν καὶ νομῆς—ἀνάπτυξιν τοῦ κανονισμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ὑπηρεσίας τοῦ στρατοῦ ἐν ἐκστρατείᾳ.

Ἤδη ὑπάρχουσι μαθηταὶ ἐν τῇ Σχολῇ 177, ἐξ ὧν εἰσι προωρισμένοι 82 διὰ τὸ πεζικόν, 18 διὰ τὸ ἱππικὸν καὶ 77 διὰ τὸ οἰκονομικόν.

Ἡ καθ' ἡμέραν διαιτα τῶν μαθητῶν εἶναι ἡ ἑξῆς: Ἐγείρονται τῇ 5ῃ ὥρᾳ τῆς πρωΐας, τῇ 5 1)4 λαμβάνουσι τὸν καφέ, ἀπὸ τῇ 5 1)2—7 1)2 γίνεται μελέτη, ἀπὸ τῆς 7 1(2—9 τελεῖται ἡ ἀτομικὴ καθαριότης, ἡ ἐπιθεώρησις παρὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἡ ἀναφορὰ τοῦ λόχου τῶν μαθητῶν. Ἀπὸ τῆς 9—12 παράδοσις τῶν μαθημάτων. Τῇ 12ῃ παρατίθεται τὸ γεῦμα, μέχρι τῆς 2 μ. μ. τελεῖται ἀνάπαυσις, ἀπὸ τῆς 2—5 αἱ διάφοροι ἀσκήσεις πεζικοῦ, ἱππικοῦ καὶ πυροβολικοῦ, γυμναστική, ἰχνογραφία καὶ ὁπλομαχητική, ἀπὸ τῆς 5—6 ἀνάπαυσις, ἀπὸ τῆς 6—8 μελέτη, τῇ 8ῃ παρατίθεται τὸ δεῖπνον μέχρι δὲ τῆς 9ης ἀνάπαυσις, ἀπὸ τῆς 9—10 ἐκουσία μελέτη, τῇ 10ῃ κατακλίνονται οἱ μαθηταί.

Κατὰ τὰς ἑορτὰς οἱ μαθηταὶ ἐξέρχονται ἐλευθέρως ὡς καὶ καθ' ἑκάστην Πέμπτην ἀπὸ τῆς 5—10 μ. μ.

Γ.

ΣΕΙΣΜΟΙ

ΤΑ ΗΦΑΙΣΤΕΙΩΔΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ὁ ὀργανισμὸς τῆς γῆς

Γ'

Αἱ ἀδιάλειπτοι μετακινήσεις καὶ ἀνωμαλίαι τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς καὶ οἱ σεισμοὶ τοῦ ἐδάφους.—Συνέχεια τῆς ἐρεύνης τῶν πολλαπλῶν αἰτίων τῆς παραγωγῆς τῶν σεισμῶν.—Ἐπιρροὴ τῶν ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς εἰσδυόντων ὑάτων εἰς τὴν παραγωγὴν σεισμῶν καὶ ἡφαιστειωδῶν φαινομένων.—Παρατηρήσεις περὶ σεισμῶν ἐπιβεβαιωτικαὶ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Ἄγγλου Forster.—Τὰ ἡφαίστεια εἶναι φαινόμενα μόνον τῶν βαθυτέρων στρωμάτων τοῦ φλοιοῦ.

Εἴπομεν ἤδη καὶ ἐξηγήσαμεν, νομίζομεν, εὐκρινῶς ὅτι οἱ σεισμοί, ἤτοι οἱ τρομώδεις κραδασμοὶ τοῦ ἐδάφους εἰσὶν ἀποτέλεσμα τῆς ἕνεκα τῆς προϊούσης πάντοτε ἀποψύξεως τῆς γῆς συγκεντρικῆς συστολῆς καὶ συρρικνώσεως τῶν στρωμάτων τοῦ φλοιοῦ αὐτῆς. Ἐννοεῖται ἤδη, ὅτι αἱ συρρικνώσεις καὶ αἱ πτυχαὶ τοῦ φλοιοῦ συμβαίνουσι συχνότερον καὶ περισσότερον ἐκεῖ, ὅπου μεγάλαι πρὶν διαρρήξεις τοῦ φλοιοῦ παρέχουσιν ἡττονα ἀντίστασιν. Ἕνεκα τούτου δὲ οἱ καταστρεπτικώτεροι καὶ οἱ φοβερώτεροι σεισμοὶ συμβαίνουσι πρὸ πάντων εἰς τὰς τρεῖς ἀνωτέρω περιγραφείσας ἡφαιστειώδεις κυκλοτερεῖς γραμμάς.

Ἀλλ' αἱ ἐκτεταμέναι αὗται διαρρήξεις τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς παρήγαγον κατὰ τὰ διάφορα στρώματα αὐτοῦ ὑπερμεγέθεις ῥωγμάς, σχισμάς, κοιλότητας κενάς, ἐν αἷς βράχοι καὶ ὄγκοι γῆς ἵστανται μετέωροι. Αἱ κοιλότητες αὗται πολλάκις πληροῦνται ἀέρνης δι' ἀποσπωμένων στερεῶν στοιβάδων ἐκ τῶν ἄνω ἢ ἐκ τῶν πλαγίων. Ὁλόκληροι δὲ ὑπερμεγέθεις ὑπόγειοι βράχοι, ὅπως τοποθετηθῶσιν εἰς τοὺς κενοὺς χώρους καὶ τὰς χαινούσας ῥωγμάς, θραύονται, συντρίβονται ἢ κάμπτονται προξενοῦντες σεισμικὰς δονήσεις τοῦ ἐδάφους μετὰ κρότου καὶ βοῆς καὶ μυκηθμῶν γιγνομένας πολλάκις.

Ἐπειδὴ δὲ ἑκάστη μεγάλη καὶ ἐκτεταμένη συρρίκνωσις καὶ συγκεντρικὴ συστολὴ τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς παράγει νέας ἀνωμαλίας τῶν στρωμάτων καὶ ῥωγμὰς καὶ κοιλότητας νέας, τὴν πρώτην ταύτην ἰσχυρὰν διατάραξιν ἐπακολουθεῖ κατόπιν σειρὰ νέων ἀσθενεστέρων διαταράξεων καὶ μετακινήσεων τοῦ φλοιοῦ κατὰ τὸ μέρος αὐτό, μέχρις οὗ αὖθις τὰ μετακινηθέντα καὶ διαταραχθέντα στρώματα τῆς γῆς ἐπαναλάβωσι νέας θέσεις καὶ ἀνακτήσωσι τὴν διαταραχθεῖσαν ἰσορροπίαν των

Διὰ τοῦτο δὲ παρατηρεῖται σταθερῶς τὸ φαινόμενον, ὅτι τοὺς μεγάλους καὶ καταστρεπτικοὺς σεισμοὺς ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς κατόπιν παρακολουθεῖ σειρὰ μικροτέρων καὶ ἀσθενεστέρων σεισμῶν.

—

Ἀλλὰ σεισμικοὶ κλονισμοὶ τοῦ ἐδάφους συμβαίνουσιν καὶ δι' ἄλλας ἔτι διαφόρους ἐπεξεργασίας συντελουμένας ἀδιαλείπτως ἐν τοῖς ἐγκάτοις τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, εἰς τὰς ὁποίας ἔτι τὰ μέγιστα συμβάλλουσιν ἡ ὑπόγειος αὕτη ἀνωμαλία καὶ ἡ συνεχὴς διατάραξις τῶν στρωμάτων τοῦ φλοιοῦ.

Τὰ ὕδατα τῶν θαλασσῶν εἰσδύοντα ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς διὰ τῶν ῥωγμῶν τῶν ἀνωτέρω περιγραφεισῶν γηΐνων διαρρήξεων διυγραίνουσι καὶ ἐμποτίζουσι τὰ διάφορα στερεὰ στρώματα διευκολύνοντα τὴν διάλυσιν πετρωμάτων, τὴν ἀπόσπασιν καὶ κατατριβὴν βράχων καὶ τὴν καθίζησιν τῶν ὑπερκειμένων ἢ παρακειμένων στοιβάδων τοῦ ἐδάφους καὶ προξενοῦντα ἰσχυροὺς σεισμικοὺς κλονισμούς.

Πρὸς τὴν ἰδέαν δὲ ταύτην πληρέστατα συμφωνοῦσι καὶ αἱ ἀπό τινων ἐτῶν γιγνόμεναι καὶ ἐσχάτως δημοσιευθεῖσαι παρατηρήσεις τοῦ ἐν Ζακύνθῳ πρὸ δεκατριετίας διαμένοντος διευθυντοῦ τῶν ὑποβρυχίων τηλεγράφων τῆς διεθνοῦς Τηλεγραφικῆς ἑταιρίας κ. W. G. Foster.

—

Ὁ κ. Forster ἀσχοληθεὶς καὶ περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι συμβαινόντων συχνῶν σεισμῶν παρετήρησεν, ὅτι καθ' ἕκαστον γιγνόμενον σεισμὸν ὁ ἐγγύτερος τοῦ κέντρου τοῦ σεισμοῦ πυθμὴν τῆς θαλάσσης ἐβυθίζετο εἰς πολλὰς ἑκατοστύας ὀργυιῶν.

Οὕτω μετὰ τὸν καταστρεπτικὸν σεισμὸν τῆς Κεφαλληνίας καὶ Λευκάδος τοῦ 1867 εἰς ἀπόστασιν τινὰ ἐκ τοῦ Capo—Gobbo αἱ βυθομετρήσεις ἔδιδον ἀντὶ 600—800 ὀργυιῶν βάθους ὡς πρίν, 1000 καὶ πλέον, καὶ εἴς τινα μέρη μάλιστα δὲν ἠδύναντο νὰ εὕρωσι ποσῶς πυθμένα! Ἐπίσης κατὰ τὸν ἰσχυρὸν σεισμὸν τῆς Ζακύνθου τοῦ 1873 ὁ πυθμὴν τῆς μεταξὺ τῆς νήσου ταύτης καὶ τῆς Πελοποννήσου θαλάσσης καθίζησεν ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ καθιζήσει διέρρηξε τὸ καλῴδιον τὸ συνδέον αὐτὴν μετὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἔφθειρεν αὐτὸ εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς χιλιομέτρου. Ἐπίσης τῷ 1878 μετὰ σεισμὸν ἐν Μεσσηνίᾳ τὸ καλῴδιον τῆς Κρήτης τὸ διερχόμενον πλησίον τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου διεκόπη ἕνεκα καθιζήσεως τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης κατὰ δισχίλια καὶ πλέον μέτρα. Τῷ 1885 δὲ κατὰ τὸν σεισμὸν τῶν Καλαμῶν εἶχε συμβῆ μεγάλη ἀνατροπὴ τοῦ θαλασσίου βυθοῦ μεταξὺ τῆς νήσου Σαπιέντζας καὶ τῆς Κρήτης. Τὸ καλῴδιον τῆς Κρήτης, ὅπερ διήρχετο πλησίον τῆς Σαπιέντζας διεκόπη, αἱ δὲ βυθομετρήσεις αἱ γενόμεναι παρὰ τὴν Σαπιέντζαν διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τῆς Ἑταιρίας τῶν διεθνῶν τηλεγράφων εὗρισκον βάθος ἀντὶ 1200 μέτρων ὡς πρίν, 4000 καὶ 6000 μέτρων! Τὸ δὲ περίεργον ἦν, ὅτι ἡ καθίζησις τοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης πολλαχοῦ ἦτο μεγάλη καὶ ἀπότομος οὕτως, ὥστε ἡ καταμέτρησις, ἥτις ἐγίνετο εἰς τὴν πρῷραν τοῦ πλοίου, διέφερε κατὰ 500 μέτρα τῆς καταμετρήσεως ἥτις ἐγίνετο ἐν τῇ πρύμνῃ!

Πολλαχοῦ δὲ ἡ καταβύθισις ἦτο τόσον μεγάλη καὶ ἀνώμαλος, ὥστε ἡ ἑταιρία ἠναγκάσθη εἰς πολλὰ μέρη ν' ἀλλάξῃ διεύθυνσιν κατὰ τὴν καταβύθισιν τοῦ νέου καλῳδίου.

Κατὰ τὸν τελευταῖον δὲ καταστρεπτικὸν σεισμὸν ἐν Μεσσηνίᾳ κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου τὸ καλῴδιον τὸ συνδέον τὴν Ζάκυνθον καὶ τὴν Κρήτην πάλιν διεκόπη κατὰ τὴν παραλίαν τῆς Μεσσηνίας. Κατὰ τὰς γενομένας δὲ τότε βυθομετρήσεις ἀπεδείχθη, ὅτι καὶ αὖθις ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης περὶ τὴν Μεσσηνίαν ὑπέστη καθίζησιν 1000 περίπου ὀργυιῶν καὶ πολλαχοῦ 700.

—

Τὰ ὕδατα ἄρα τῶν θαλασσῶν εἰσδύοντα διὰ τῶν ῥωγμῶν, ἐμποτίζοντα, κατατρίβοντα καὶ διαλύοντα τὰς στερεὰς στοιβάδας συντελοῦσι τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀένναον ἀλλοίωσιν τῶν στρωμάτων τοῦ φλοιοῦ.

Ἀλλὰ γνωρίζομεν καλῶς, ὅτι, ὅσῳ εἰσδύομεν πρὸς τὸ κέντρον τῆς γῆς, ὡς ἐκ τῆς κεντρικῆς ἑστίας τῆς θερμότητος, ἀπαντῶμεν θερμοκρασίαν μεγαλειτέραν, αὔξουσαν κατὰ ἕνα βαθμὸν ἑκατονταβάθμου θερμομέτρου ἀνὰ 33 μέτρα βάθους.

Ἐφ' ὅσον δὲ τὰ εἰσδύοντα ὕδατα εἰς τὰ ἐπιπολαιότερα στρώματα δὲν συναντῶσι θερμότητα μεγάλην, δὲν ἐπιφέρουσιν εἰς τὰ στρώματα ταῦτα εἰμὴ τὰ ἀνωτέρω περιγραφέντα φαινόμενα τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς διαλυτικῆς τῶν ὑδάτων ἰδιότητος· ἀλλὰ καθ' ὅσον εἰσδύουσι βαθύτερον, συναντῶσιν ἐπὶ τοσοῦτον τὴν θερμότητα μεγαλειτέραν, ὅτε καὶ ταῦτα θερμαίνονται βαθμηδὸν μέχρι ζέσεως καὶ ἐξατμίσεως. Ἤδη εἰς βάθος περίπου τριῶν χιλιομέτρων τὸ ὑπόγειον ὕδωρ βράζει καὶ ἄρχεται νὰ ἐξατμίζεται.

Νέα κατὰ συνέπειαν φαινόμενα συντελοῦνται εἰς τὸ βάθος αὐτὸ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς· ἡ ἰσορροπία τῶν ἐν αὐτοῖς ἤδη ὑπαρχόντων ἀτμῶν καὶ ἀερίων, ὑγρῶν καὶ στερεῶν ὑλῶν διαταράσσεται ὡς ἐκ τῆς προσθήκης νέας οὐσίας, νέας ὕλης, νέων ἀτμῶν.

Τὸ ζέον νέηλυ ὕδωρ ἐξατμιζόμενον παράγει νέους ἀτμούς, οἵτινες ἀπαιτοῦσι μέγαν κενὸν χῶρον καὶ οἵτινες συσσωρευόμενοι μεγάλως ἐκβιάζουσι αὖθις πρὸς τὰ ἄνω τὰ διάφορα στρώματα τῆς γῆς προξενοῦντες νέας ὑπογείους διαρρήξεις καὶ ῥωγμὰς καὶ μετακινήσεις πετρωμάτων καὶ ἀποσπάσεις καὶ ἀνατροπὰς βράχων καὶ κυρτώσεις στερεῶν στοιβάδων, συντελουμένων πάντων μετὰ ἀναλόγων σεισμικῶν δονήσεων. Ὅταν οἱ ἀτμοὶ καὶ τὰ ἀέρια ταῦτα σχηματίζωνται καὶ συσσωρεύωνται πολλὰ καθ' ὑπερβολήν, τότε εἶνε ἀδύνατον νὰ συγκρατηθῶσιν ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς καὶ ὠθοῦντα βιαίως τὰ ὑπεράνω στρώματα, ὅπου ταῦτα παρέχουσιν ἥττονα ἀντίστασιν, διαρρηγνύουσιν αὐτὰ μέχρι τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας, ὅπου εὑρίσκουσιν ἐλευθέραν πρὸς τὰ ἔξω διέξοδον μετὰ πατάγου καὶ κρότου συμπαρασύροντα καὶ διαφόρους ἔτι ἄλλας ὕλας εἰς κόνιν ἢ μάζας διαπύρους, ἢ οὐσίας ἐν ῥευστῇ καὶ τετηκυίᾳ καταστάσει ἐκ τῆς μεγάλης θερμότητος τῆς γῆς τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὰ βαθέα αὐτὰ στρώματα.

Αἱ πρὸς τὰ ἔξω αὗται ἐκρήξεις παριστῶσι τὴν προσπάθειαν τῆς φύσεως αὐτῆς, ὅπως ἐξαγάγῃ πρὸς τὰ ἔξω τὴν ἐπιπροστεθεῖσαν οὐσίαν, ἥτις εἰσδύσασα εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς γῆς διετάραξεν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ἰσορροπίαν τῶν συστατικῶν τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ.

Οὕτω δὲ παράγονται τὰ ἡφαίστεια, ἅτινα ἅπαντα εὕρηνται παρὰ τὴν θάλασσαν, καὶ πολλὰ μάλιστα τούτων ἀναδύουσιν ἐκ τοῦ μέσου τῶν Ὠκεανῶν αὐτῶν. Τὰ ἡφαίστεια δὲ ταῦτα διατελοῦσιν ἐν ἐνεργείᾳ, ὅταν οἱ κάτωθεν ἀτμοὶ συσσωρεύωνται εἰς μεγάλην ποσότητα καὶ συμπιεζόμενοι ὑπερβαλλόντως ζητοῦσι πρὸς τὰ ἔξω ἐλευθέραν διέξοδον, ὅταν δ' ἐκφύγῃ ἱκανὴ ποσότης αὐτῶν, πάλιν ἐφησυχάζουσι, μέχρις οὗ νέα παραγωγὴ ὑπερβαλλούσης ποσότητος ἀτμῶν φέρῃ νέαν ἡφαιστειώδη ἔκρηξιν.

—

Εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐξήγησιν συμφωνεῖ καὶ ἡ παρατήρησις, ὅτι πάντα σχεδὸν τὰ ἡφαίστεια κεῖνται παρὰ τὰς θαλάσσας, πολλὰ δὲ τούτων ἀναδύουσι καὶ ἐκ τοῦ πυθμένος βαθυτάτων Ὠκεανῶν. Ἡ γνώμη δὲ αὕτη ὑποστηρίζεται ἔτι καὶ ἐκ τοῦ ὅτι εἰς πολὺ προγενεστέρους χρόνους ὑπῆρχον πλεῖστα ἡφαίστεια εἰς τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην, ὧν τὰ ἴχνη ἔτι καὶ σήμερον διατηροῦνται καὶ ἀνευρίσκονται πολλαχοῦ. Φαίνεται δὲ ὅτι παρὰ τὰ ὄρη τῆς μέσης Εὐρώπης ἄλλοτε ἐγειτνίαζον θάλασσαν, αἵτινες νῦν ἀπεμακρύνθησαν διὰ τῆς ἀναδύσεως νέων κατόπιν πέριξ χωρῶν.

Οὕτως ἐν Γαλλίᾳ ὑπῆρχον ἑκατοντάδες ἡφαιστείων, ἐνῷ σήμερον οὐδὲν ὑπάρχει. Ἐπίσης πολλὰ αὐτῶν ὑπῆρχον ἐν Σαξονίᾳ, Βοημίᾳ, Οὐγγαρίᾳ καὶ Τρανσυλβανίᾳ. Εἶνε ἀληθές, ὅτι καὶ ἤδη εὑρέθησαν τινὰ ἡφαίστεια, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσθενῆ καὶ σμικρά, ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς, πλὴν καὶ εἰς παραγωγὴν αὐτῶν τὰ ὕδατα ἀπορροφῶνται ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ εἰσδύουσιν εἰς τὰ ἔγκατα αὐτῆς διὰ ῥωγμῶν καὶ ὑπογείων ὀχετῶν ἐκ ποταμῶν καὶ λιμνῶν ἐκτεταμένων ἢ καὶ μεσογείων θαλασσῶν εὑρισκομένων ἐν ταῖς χώραις ταύταις.

—

Ἡ γνώμη, ὅτι τὰ ἡφαίστεια προέρχονται κατ' εὐθεῖαν ἐκ τῆς κεντρικῆς κοιλότητος τῆς γῆς, ὅτι εἰσὶν ὀπαὶ συγκοινωνοῦσαι τὴν ἐσωτερικὴν κεντρικὴν κοιλότητα πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν, ὅτι δηλαδὴ ἔχουσιν ὕψος ὅσον ὁλόκληρον τὸ πάχος τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, ὅπερ ὑπολογίζεται περίπου περὶ τὰ 75 γεωγραφικὰ μίλια, εἶνε ἐσφαλμένη, διότι τοῦτο εἶνε ἀδύνατον.

Εἶνε δὲ ἀδύνατον, καθ' ὅσον δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ αὐξάνωσι καὶ πλεονάζωσιν αἱ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς γῆς πάντοτε αἱ αὐταὶ ἐν ἐξατμίσει σταθερῶς ὑπάρχουσαι ἀπ' αἰώνων οὐσίαι. Τοὐναντίον μάλιστα κατὰ τὴν ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐξενεχθεῖσαν ἡμετέραν γνώμην κυρουμένην ὑπὸ τῆς ὀρθῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ λογικῆς, τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς, ὡς ἐκ τῆς ἀκαταπαύστου ἀποσύξεως αὐτῆς, ὑφίσταται ἀεννάως αὔξουσαν ἔλλειψιν οὐσιῶν καὶ ἀραίωσιν τῶν ἐν αὐτῷ ἀερίων καὶ ἀτμῶν καὶ ὑγρῶν, ὡς ἐκ τοῦ κενοῦ χώρου τοῦ ὑπολειπομένου συνεχῶς ἐκ τῆς ἀδιαλείπτου συμπυκνώσεως, στερεοποιήσεως καὶ ἐναποθέσεως ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ φλοιοῦ νέων στερεῶν στοιβάδων.

Ἄρα τὰ ἡφαίστεια εἰσὶ φαινόμενα μόνον τῶν βαθυτέρων στρωμάτων τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς παραγόμενα διὰ τῆς ἀνωτέρω ἐκτεθείσης φυσικῆς καὶ χημικῆς ἐπιδράσεως τῶν ὑπογείων ὑδάτων ἐπὶ τῶν διαφόρων ὀρυκτῶν καὶ μεταλλικῶν οὐσιῶν τῆς γῆς καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἰσχυρᾶς κεντρικῆς θερμότητος ἐπί τε τοῦ κυκλοφοροῦντος ὕδατος καὶ τῶν λοιπῶν ἐν διαλύσει καὶ ῥευστοποιήσει οὐσιῶν τῶν ὑπογείων αὐτῶν στρωμάτων.

[Ἕπεται τὸ τέλος.]

Ιω. ΦΟΥΣΤΑΝΟΣ.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΙΘΗΚΩΝ

Α'

Κοινωνίαι καὶ οἰκογένειαι τῶν πιθήκων.

Συγκρίνοντες τὰ ὁρμέμφυτα τῶν ζώων ἐν γένει, ἢ καὶ τῶν πιθήκων ἰδιαιτέρως πρὸς τὰς ψυχικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ πεπολιτισμένου ἀνθρώπου διακρίνομεν χάσμα δυσπλήρωτον. Σφάλλονται ὅμως οἱ ἐξετάζοντες μόνον τὰ δύο ταῦτα ἔσχατα σημεῖα. Ἂν κατελθόντες πάσας τὰς βαθμίδας τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς συγκρίνωμεν τοὺς ταπεινοτέρους τούτους ἀντιπροσώπους πρός τινα ζῷα, θὰ ἴδωμεν τὰς διαφορὰς ἐκλειπούσας καὶ ἀναφαινομένας ἀναλογίας. Ἐκ τούτου πολλοὶ συνεπέραναν ὅτι πολὺ ὀλιγώτεραι διαφοραὶ ὑφίστανται μεταξύ τινων πιθήκων καὶ τῶν Αὐστραλῶν αὐτοχθόνων ἢ μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων καὶ τῶν Εὐρωπαίων κατοίκων τῶν μεγαλοπόλεων, οἵτινες ἐκληρονόμησαν πάσας τὰς προόδους, ἃς ἐποιήσατο τὸ ἀνθρώπινον εἶδος, ἀφ' ὅτου ἐξῆλθε τῆς ζωώδους αὐτοῦ καταστάσεως, δηλαδὴ ἐπὶ τρεῖς ὅλας γεωλογικὰς περιόδους.

Ἠθικά τινα καὶ νοητικὰ προσόντα οἱ πίθηκοι ἔχουσι κοινὰ πρός τε τοὺς ἀγρίους λαοὺς καὶ πρός τινα θηλαστικὰ πεπροικισμένα διὰ κοινωνικῶν ὁρμεμφύτων, ὡς οἱ κύνες, οἱ ἵπποι, οἱ ἐλέφαντες.

Ὁ ἄνθρωπος ἐξημέρωσε μόνον τὰ ζῷα ἐκεῖνα, ἅτινα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ φύσει βιοῦσι κατὰ κοινωνίας πολυαρίθμους ἢ ὀλιγαρίθμους. Ζῷα κοινωνικὰ ἀπαντῶσιν ἐν ἁπάσαις ταῖς ζωολογικαῖς τάξεσιν, ἐν αἷς ταῦτα κατέχουσι τὴν ὑψίστην θέσιν. Τοιαῦτα εἶναι οἱ μύρμηκες καὶ αἱ μέλισσαι ἐν τοῖς ἐντόμοις, οἱ ψιττακοὶ ἐν τοῖς πτηνοῖς, οἱ ἵπποι καὶ οἱ ἐλέφαντες ἐν τοῖς παχυδέρμοις, οἱ κύνες καὶ αἱ ἄρκτοι ἐν τοῖς σαρκοφάγοις καὶ τέλος ὁ ἄνθρωπος.

Εἰς ἄκρον πλανῶνται οἱ νομίζοντες, ὅτι τὰ κοινωνικὰ ὁρμέμφυτα εὑρίσκονται μᾶλλον ἀνεπτυγμένα εἰς τοὺς ἀνθρωποειδεῖς πιθήκους, ἢ εἰς πολλοὺς ἄλλους μικροτέρους πιθήκους διακρινομένους ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐξ ἀνατομικῶν χαρακτήρων, ἀλλ' οἵτινες εἶναι ζῷα τελειότατα ἰδίᾳ διὰ τὴν δενδρόβιον αὐτῶν ζωήν.

Πράγματι οἱ μεγάλοι ἀνθρωπόμορφοι πίθηκοι, δὲν εἶναι μήτε ἀληθεῖς πίθηκοι μήτε ἄνθρωποι, ἀλλὰ κατέχουσι μέσον τι ἐν ἀμφοτέροις, εἶναι ὄντα ἡμετελῆ κακῶς κατεσκευασμένα, προωρισμένα ἐν τῇ πάλῃ περὶ τῆς ὑπάρξεως νὰ παραγκωνισθῶσιν ὑπὸ διαδόχων δυναμένων νὰ ὀρθοποδήσωσιν ὡς ὁ ἄνθρωπος ἢ νὰ βαδίσωσι τετραποδητὶ καὶ ἀναρριχηθῶσιν ὡς ἀληθεῖς δενδρόβιοι πίθηκοι.

Οἱ ἀναρριχητικοὶ πίθηκοι εἶναι κατ' ἐξοχὴν κοινωνικοί, ζῶσι κατ' ἀγέλας πολυαρίθμους, καὶ εὐκόλως ἐξημεροῦνται καθιστάμενοι ὠφελιμώτατοι.

Ὁ Γορίλλας τῆς δυτικῆς Ἀφρικῆς βιοῖ κατ' οἰκογενείας μικρὰς πατριαρχικάς, ἐν αἷς πολλαὶ θήλειαι μετὰ τῶν τέκνων των ὑπακούωσιν εἰς ἕνα καὶ μόνον ἀκμαῖον ἄρρενα. Οἱ Χιμπαντσίδες τῆς αὐτῆς χώρας ἔχουσι ταὐτὰ ἤθη.

Οἱ κυνοκέφαλοι καὶ ὅλοι οἱ μικροὶ κατὰ τὸ σῶμα πίθηκοι τοῦ ἀρχαίου κόσμου, καθὼς καὶ πολλοὶ ἀμερικανικοὶ βιοῦσι κατὰ πολυαρίθμους ἀγέλας, ἡ δὲ μητρικὴ στοργὴ ἥτις ὑφίσταται ζωηροτάτη ἐφ' ὅσον τὰ νεογνὰ ἔχουσι ταύτης ἀνάγκην, ἐκλείπει μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς παιδικῆς ἡλικίας.

Ἀνάλογα ἤθη παρετηρήθησαν καὶ εἴς τινας ἀγρίας φυλάς· παρ' ὅλοις δὲ τοῖς λαοῖς ὑφίσταται ἡ παράδοσις ἐποχῆς τινος παρωχημένης καθ' ἣν οἰκογενειακοὶ δεσμοὶ δὲν ὑφίσταντο. Πολλὰ καθιστῶσι πιθανὴν τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι οὐδένα εἶχον οἰκογενειακὸν δεσμὸν οἱ ἀνθρώπιναι φυλαὶ αἱ οἰκοῦσαι τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν ἐποχὴ *Ῥινόκερω τοῦ τοιχορρίνου* καὶ τοῦ *Μαμμοὺθ* καὶ κατὰ τὴν προηγουμένην ἔτι ταύτης ἐποχὴν *Ἐλέφαντος τοῦ ἀρχαϊκοῦ* καὶ *Ἐλέφαντος τοῦ μεσημβρινοῦ*.

Οἱ ἀνθρωπόμορφοι πίθηκοι βιοῦσι νῦν καθ' ὁμάδας μικράς, κατ' οἰκογενείας πολυγάμους ὡς οἱ ἀθλιέστεροι τῶν ἀγρίων. Πολλὰ πείθουσι ὅτι καὶ οἱ τρωγλοδύται τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν ἐπο-

χὴν τοῦ *Ταράνδου* τὸν αὐτὸν διῆγον βίον· ἐνῷ κατὰ τὴν ἐποχὴν τὴν λεγομένην τοῦ Σεντασέλ (1) κατὰ πολυαρίθμους ὁμάδας οἱ ἄνθρωποι κάτεσκήνουν εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν. Ἀγνοοῦμεν ἂν καὶ οἱ μεγάλοι πίθηκοι δὲν ἔζων ἄλλοτε κατὰ πολυαρίθμους ἀγέλας, ὡς βιοῦσι σήμερον τὰ μικρότερα αὐτῶν εἴδη.

Αἱ μικραὶ τῶν πιθήκων κοινωνίαι, αἵτινες συνιστῶσι νῦν ὀλίγας τινὰς ἀποικίας ἐν Ἀφρικῇ καὶ Ἀσίᾳ ὀσημέραι ἐκλείπουσιν, ἐνῷ αἱ φυλαὶ τοῦ πεπολιτισμένου ἀνθρώπου ἐπεκτείνονται βαθμηδὸν ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας. Τὸ τοιοῦτον οὐδὲν ἐνέχει τὸ παράδοξον, καθ' ὅσον καὶ τῶν ἀγριωτέρων καὶ ἀθλιεστέρων ἀνθρωπίνων φυλῶν ἐπίκειται ἡ ἔκλειψις ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς. Αὗται ἐξαλείφονται ὡς ὁ κάστωρ καὶ ἡ ἄρκτος οὐχὶ ἕνεκεν ἀμέσου καταδιώξεως, ἀλλὰ διότι ὁ πεπολιτισμένος ἄνθρωπος καταλαμβάνει τὰς πεδιάδας ἐξ ὧν ἤντλουν τὰ τρόφιμα αὐτῶν. Ἀφ' ἑτέρου ὁ ἄνθρωπος κατώρθωσε διὰ τῶν ἐνδυμάτων, τῶν οἰκημάτων καὶ τῆς παρασκευῆς τῶν τροφίμων νὰ ζῇ εἰς πάντα τὰ κλίματα, ἐνῷ οἱ πίθηκοι δὲν δύνανται νὰ ἐπεκταθῶσι καὶ βιώσωσι πανταχοῦ.

Οἱ ἀνθρωπόμορφοι πίθηκοι, παρατηρεῖ ὁ Οὐζώ, δίδουσιν ἡμῖν τὸ ὑπόδειγμα τῶν μικρῶν ἀγρίων κοινωνιῶν, ἐνῷ οἱ μύρμηκες δεικνύουσιν ἡμῖν τὰς πολυαρίθμους βαρβάρους κοινωνίας. Αἱ μικραὶ τῶν πιθήκων ὁμάδες συγκρατοῦνται ὡς ἄλλοτε αἱ πατριαρχικαὶ οἰκογένειαι, διὰ τῆς ὑποταγῆς εἰς ἕνα ἀρχηγόν. Ἑκάστη ὁμὰς ἕνα μόνον ἀναγνωρίζει ἀρχηγόν, ἓν ἄρρενα ἀκμαῖον, αἱ θήλειαι ἀνήκουσιν αὐτῷ, τὰ τέκνα εἰς αὐτὸν ὑπακούουσι καὶ οἱ νέοι ὑπηρετοῦσιν ὑπ' αὐτὸν μέχρις οὗ βαρυνθέντες τὴν ὑποταγὴν τὸν ἐγκαταλείψωσιν ἢ τὸν φονεύσωσιν.

Οἱ μικρότεροι ὅμως πίθηκοι ζῶσιν ἐν πλήρει ἐλευθερίᾳ βίου καὶ ἔρωτος ὡς αἱ ἀγέλαι τῶν μηρυκαστικῶν καὶ τῶν κυνῶν· οὕτω βιοῦσιν αἱ ἀγέλαι τῶν κυνοκεφάλων ἐν Ἀφρικῇ καὶ τὰ πλειότερα εἴδη τῶν ἀμερικανικῶν πιθήκων. Μυκηταὶ οἱ χρυσόκερκοι οἱ παρατηρηθέντες ὑπὸ τοῦ Οὐμβόλδου παρὰ τὴν μονὴν τοῦ Καρεπὴ ἦσαν τόσῳ πολυάριθμοι, ὥστε ὑπελόγισε τούτους ἀνὰ δύο χιλιάδας καθ' ἑκάστην τετραγωνικὴν λεύγαν. Οἱ πίθηκοι τῆς Σουμάτρας βαδίζουσι κατ' ἀγέλας δεινὰς ποιοῦντες λεηλασίας.

Ἀνευρίσκομεν εἰς τοὺς πιθήκους δεσμοὺς οἰκογενειακούς; Ἀναγκαίως παραδεχόμεθα τοιοῦτόν τι γιγνώσκοντες τὰς οἰκογενείας τῶν γορίλλων καὶ χιμπαντσῆ, αἵτινες κατάγονται ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου ζεύγους· καὶ συγχρόνως ὑποθέτομεν ὅτι τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας συνδέουσιν αἰσθήματα ἀγάπης, ἐπειδὴ πρὸς τὰς ἄλλας οἰκογενείας διάκεινται πάντοτε ἐχθρικῶς.

Διήγησις τοῦ ἱεραποστόλου Σαβάζ ἀποδεικνύει τὸ μέγεθος τῆς μητρικῆς στοργῆς τῶν χιμπαντσῆ: «Θήλειά της, λέγει, εὑρίσκετο ἐπὶ δένδρου, ὅτε παρετήρησαν ταύτην μετὰ τοῦ ἄρρενος καὶ δύο νεογνῶν διαφόρου φύλου. Ἀμέσως κατῆλθε τάχιστα μετὰ τοῦ ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος νεογνοῦ ὅπως κρυβῇ ἐν τῷ πυκνῷ τοῦ δάσους. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ νεαρὸς ἄρρην ἔμενεν, ἐπανῆλθεν ἀμέσως εἰς βοήθειάν του. Ἀνερριχήθη καὶ ἔλαβεν αὐτὸν εἰς τοὺς βραχίονας. Τότε ὅμως ἐφονεύθη διὰ σφαίρας διελθούσης τὴν καρδίαν αὐτῆς καὶ πληγωσάσης τὸ τέκνον εἰς τὸν πῆχυν τοῦ βραχίονος.»

Ὁ Οὐζὼ πρὸς τὸ γεγονὸς τοῦτο συγκρίνει τὴν ἀδιαφορίαν ἣν ἐπεδείξατο γυνή τις ἐκ νέας Ζηλανδίας κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ υἱοῦ της μετὰ τοῦ θαλασσοπόρου Κούκ, καίτοι οὗτος ἔκαμε ταύτῃ γνωστὸν ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐπανήρχετο.

Ἡ πατρικὴ στοργὴ ἐκδηλοῦται ἐπίσης εἰς τοὺς πιθήκους; Ἰχνη ταύτης ἀνευρίσκει ὁ Οὐζὼ ἐξετάζων πῶς οἱ γηραιοὶ ἀνθρωποειδεῖς προστατεύουσι τὴν οἰκογένειαν ἧς τινος εἶναι ἀρχηγοί.

Ὑφίσταται ὅμως πατρικὴ στοργὴ παρ' ἅπασι τοῖς ἀνθρώποις; *Ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι καθαρῶς ἀρνητική.* Ὑπάρχουσι πολυάριθμοι φυλαὶ ἐν αἷς οἱ πατέρες δὲν ἀναγνωρίζουσι μήτε τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα, ἐν αἷς τὰ ὀνόματα μεταδίδονται ἀπὸ τῶν γυναικῶν καὶ ἐν αἷς κληρονόμοι τοῦ πατρὸς εἶναι τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς του. Δικαίως λοιπὸν ὁ Οὐζὼ ἐπιλέγει ὅτι παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ τὸ αἴσθημα τῆς πατρικῆς στοργῆς δὲν διακρίνει τὸ ἀνθρώπινον εἶδος.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν μητρικὴν στοργήν, τοιαύτην ἔχουσι ἅπαντα τὰ θηλαστικὰ καὶ τὰ πτηνὰ καὶ τὰ ἑρπετὰ ἀκόμη. Πατρικὴν στοργὴν ἔχουσι καὶ οἱ ἰχθύες, ἰδίως οἱ τοῦ γένους *Γαστερόστεοι* (ἰχθύες τῶν γλυκέων ὑδάτων). Εἰς δὲ τὰ ἔντομα μητρικῆς στοργῆς ἐλατήρια παρατηροῦμεν εἰς τὰς στείρας θηλείας τῶν ὑμενοπτέρων.

Εἴς τινας μονογάμους πιθήκους ἀνευρίσκομεν παραδείγματα συζυγικοῦ ἔρωτος. Τοιοῦτοι πίθηκοι εἶναι οἱ μικροὶ ἀμερικανικοὶ πίθηκοι Ἴακχοι, τῶν ὁποίων ἐνῷ αἱ θήλειαι ἐλαχίστην κέκτηνται μητρικὴν στοργήν, ἡ πατρικὴ στοργὴ ὑφίσταται λίαν ἀνεπτυγμένη εἰς τοὺς ἄρρενας. Θὰ ἴδωμεν πῶς ἡ θήλεια τοιούτου τινὸς πιθήκου βαρυνομένη νὰ φέρῃ εἰς τὰ ἀγκάλας της τὸ τέκνον καλεῖ τὸν ἄρρενα νὰ λάβῃ τοῦτο καὶ τὸ περιποιηθῇ.

Ὅτε ἐν τῷ φυσιολογικῷ κήπῳ τῶν Παρισίων ἀπέθανεν Ἴακχός τις ὁ ἐπιζῶν σύζυγος διετέλει ἀπαρηγόρητος. Ἐθώπευσεν ἐπὶ μακρὸν τὸ στόμα τῆς συντρόφου του, ἀφοῦ δὲ ἐπείσθη περὶ τοῦ θανάτου ἔθετο τὴν χεῖρα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ παρέμεινεν ἀκίνητος, ἀποποιούμενος τροφὴν μέχρις ὅτου καὶ αὐτὸς ἀπέθανε.

(1) Saint-Acheul εἶναι μικρὸν χωρίον παρὰ τὴν Ἀμιένην τῆς Γαλλίας, ἐν ᾧ ἀνεκαλύφθησαν παμπληθῆ ἐργαλεῖα τοῦ προϊστορικοῦ ἀνθρώπου. Σημ. Μ.

Μακάκος ὁ Σιληνὸς τῶν Ἰνδιῶν μίαν καὶ μόνην ἔχει σύζυγον διατελῶν ταύτῃ πιστὸς μέχρι τοῦ θανάτου.

Κατηγοροῦσι τοὺς ἀνθρωπομόρφους πιθήκους ὅτι ἁρπάζουσι τέκνα καὶ φυλάττουσιν ἐντὸς τῶν δασῶν γυναῖκας Μαλαισίας καὶ Αἰθιοπίδας. Καὶ τοι ὁ Σεβὰζ ἀρνεῖται ὅτι ὁ Γορίλλας ἁρπάζει γυναῖκας, εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ θέα γυναικῶν διεγείρει αὐτοῖς ἐρωτικὰς ὁρμάς.

Γεγονός τι συμβὰν ἐν τῷ φυσιολογικῷ κήπῳ τῶν Παρισίων, ὅπερ διηγεῖται ὁ Μποατάρ, ἀποδεικνύει ὁποῖα αἰσθήματα διεγείρουσιν εἰς τοὺς πιθήκους αἱ γυναῖκες.

Κυνοκέφαλός τις διέφυγε τοῦ θηριοτροφείου καὶ ἐπλήγωσεν ἕνα τῶν φυλάκων· οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ πλησιάσῃ αὐτόν. Ἡ κόρη τοῦ φύλακος ἥτις ἐγνώριζε τὴν ἀγάπην τοῦ πιθήκου πρὸς αὐτὴν ἔτρεξεν ἀπὸ τοῦ ἀντιθέτου μέρους τοῦ κλωβοῦ καὶ εἶπεν εἰς παιδίον τι εὑρισκόμενον ἐκεῖ νὰ τὴν φιλήσῃ. Τοῦτο ἰδὼν ὁ πίθηκος, φοβερὰν ἐξέβαλε κραυγὴν καὶ ὥρμησεν ἐν τῷ κλωβῷ ἵνα δήξῃ διὰ μέσου τῶν κιγκλίδων τὸν διεγείραντα τὴν ζηλοτυπίαν του.

Ἐκ τῆς *Ἐπιστημονικῆς Ἐπιθεωρήσεως*.

(Ἕπεται συνέχεια.)

...Α

ΠΟΘΕΝ ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ ΤΟ ΚΑΚΟΝ

Ἐρημίτης ἔζη ἐν τῷ δάσει, μὴ φοβούμενος τὰ ἄγρια θηρία. Ὁ ἐρημίτης καὶ τὰ ἀγρίμια συνδιελέγοντο καὶ συνεννοοῦντο.

Ἡμέραν τινὰ ὁ ἐρημίτης ἦτο ἐξηπλωμένος ὑπὸ δένδρον· ἐκεῖ δὲ συνῆλθον ὅπως διανυκτερεύσωσι εἷς κόραξ, μία περιστερά, μία ἔλαφος καὶ εἷς ὄφις. Τὰ ζῷα ταῦτα ἤρχισαν συζητοῦντα περὶ τῆς αἰτίας τοῦ ἐπὶ τοῦ κόσμου κακοῦ.

Ὁ κόραξ ἔλεγε:

— Ἀπὸ τὴν πεῖναν προέρχεται τὸ κακόν. Ὅταν κανεὶς τρώγῃ καὶ χορταίνῃ, καὶ μένῃ ἐπὶ ἑνὸς δένδρου κράζων, ὅλα τῷ φαίνονται ὡραῖα, καὶ καλά. Ἀλλ' ἂν μείνῃ δύο ἡμέρας νῆστις, δὲν θὰ ἔχῃ ὄρεξιν οὔτε νὰ ἴδῃ τὴν φύσιν. Θὰ εἶνε ἀνήσυχος, δὲν θὰ εἰμπορῇ νὰ μείνῃ εἰς τὴν θέσιν του· ἅμα ἓν τεμάχιον κρέατος εἰ καὶ χειρότερον ἀκόμη φανῇ ἐνώπιόν του, ῥίπτεται ἐπάνω του χωρὶς νὰ σκεφθῇ. Ματαίως τὸν κτυποῦν μὲ ξύλον, ἢ τοῦ ῥίπτουν πέτρας. Σκύλοι ἢ λύκοι ματαίως ἁρπάζουν τὴν τροφὴν ἀπὸ τὸ στόμα του· δὲν τὴν ἀφίνει. Πόσους τοῦ γένους μας θανατόνει ἡ πεῖνα! Ἀπὸ τὴν πεῖναν προέρχεται ὅλον τὸ κακόν.

Ἡ περιστερὰ ἔλεγε:

— Κατὰ τὴν γνώμην μου, τὸ κακὸν δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν πεῖναν, ἀλλ' ἀπὸ τὸν ἔρωτα. Ἂν ἐζῶμεν μόνοι, δὲν θὰ ὑπεφέρομεν τόσον πολύ, τοὐλάχιστον θὰ ὑπεφέρομεν μόνοι. Ἐν ᾧ ζῶμεν πάντα κατὰ ζεύγη, καὶ ἀγαπῶμεν τόσον πολὺ τὴν σύντροφόν μας, ὥστε δὲν εἰμποροῦμεν νὰ εὕρωμεν ἡσυχίαν, μόνον αὐτὴν συλλογιζόμεθα: «Ἔφαγες; Μήπως κρυόνει;» Καὶ ὅταν ἀπομακρύνεται ὀλίγον, φοβερὰ ἀνησυχία μᾶς καταλαμβάνει. Μᾶς βασανίζει ἡ ὑποψία μήπως τὴν κατεσπάραξε κανεὶς γύψ ἢ μήπως τὴν συνέλαβαν οἱ ἄνθρωποι. Καὶ ἀρχίζομεν νὰ τὴν ἀναζητῶμεν, καὶ πίπτομεν ἡμεῖς εἰς τοὺς ὄνυχας γυπός τινος, ἢ εἰς τὸ δίκτυον ἑνὸς ἀνθρώπου. Καὶ ἂν ἐχάθη ἡ σύντροφός μας δὲν τρώγομεν πλέον, δὲν πίνομεν πλέον, τὴν ζητοῦμεν μόνον καὶ κλαίομεν. Πόσοι ἀπὸ ἡμᾶς ἀποθνήσκουν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον! Ὅλον τὸ κακὸν προέρχεται ὄχι ἀπὸ τὴν πεῖναν, ἀλλ' ἀπὸ τὸν ἔρωτα.

Ὁ ὄφις ἔλεγε:

—Ὄχι, τὸ κακὸν δὲν προέρχεται οὔτε ἀπὸ τὴν πεῖναν, οὔτε ἀπὸ τὸν ἔρωτα, ἀλλ' ἀπὸ τὴν κακεντρέχειαν. Ἂν ἐζῶμεν ἡσυχοι, ἂν δὲν ἐζητοῦμεν φιλονεικίας, ὅλα θὰ ἦσαν πολὺ καλά· ἐν ᾧ ἅμα ἓν πρᾶγμα δὲν γίνῃ ὅπως τὸ ἐπιθυμοῦμεν, θυμόνομεν καὶ ὅλα μᾶς φαίνονται ἀνάποδα. Ἄλλο δὲν σκεπτόμεθα παρὰ πῶς νὰ ξεθυμάνωμεν τὸν θυμόν μας εἰς κάποιον. Καὶ τότε μανιώδεις συρίζομεν καὶ συστρεφόμεθα καὶ ζητοῦμεν νὰ δαγκάσωμεν ὅποιον εὕρωμεν ἐμπρός μας. Καὶ δὲν λυποῦμεθα πλέον κανένα· καὶ εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ δαγκάσωμεν τὸν πατέρα μας καὶ τὴν μητέρα μας, εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ φαγωθῶμεν μόνοι μας, καὶ ἡ μανία μας μᾶς ἐξολοθρεύει ἐπὶ τέλους. Ὅλον τὸ κακὸν προέρχεται ἀπὸ τὴν κακεντρέχειαν.

Ἡ ἔλαφος ἔλεγε:

— Ὄχι, οὔτε ἀπὸ τὴν κακίαν, οὔτε ἀπὸ τὸν ἔρωτα, οὔτε ἀπὸ τὴν πεῖναν προέρχεται τὸ κακόν, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν φόβον. Ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ φοβώμεθα, ὅλα θὰ ἦσαν καλά. Οἱ πόδες μας εἶνε ἐλαφροὶ καὶ τρέχομεν πολὺ καὶ εἴμεθα ῥωμαλέοι. Κατὰ τῶν μικρῶν ζώων ὑπερασπιζόμεθα μὲ τὰ κέρατά μας· κατὰ τῶν μεγάλων μὲ τὴν ὠκυποδίαν μας. Ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ μὴ φοβώμεθα. Κλάδος τις τρίζει εἰς τὸ δάσος, ἓν φύλλον κινεῖται, τρέμομεν σύσσωμοι· ἡ καρδία μας κτυπᾷ δυνατὰ ὡς νὰ ἔμελλε νὰ τιναχθῇ ἔξω ἀπὸ τὸ στῆθος, καὶ τρέχομεν, πετῶμεν ὡς βέλη. Ἄλλοτε περᾷ λαγώς τις, ἓν πτηνὸν κινεῖ τὰς πτέρυγάς του, μικρὸν κάρφος πίπτει· νομίζομεν ὅτι μᾶς καταδιώκει ἄγριον θηρίον καὶ τότε τρέχομεν ἀκριβῶς πρὸς τὸν κίνδυνον. Ὁτὲ μὲν διὰ νὰ ἀποφύγωμεν ἕνα σκύλον εὑρισκόμεθα ἐμπρὸς ἑνὸς κυνηγοῦ, ὁτὲ δὲ καταφοβισμέναι τρέχομεν, χωρὶς νὰ ἠξεύρομεν ποῦ, κάμνομεν ἓν πήδημα, καὶ πίπτομεν εἰς ἕνα κρημνόν, ὅπου εὑρίσκομεν τὸν θάνατον. Κοιμώμεθα μὲ τὸν ἕνα ὀφθαλμόν, πάντοτε ἀνήσυχοι, πάντοτε περίτρομοι.

Δὲν εὑρίσκομεν ἡσυχίαν. Ὅλον τὸ κακὸν προέρχεται ἀπὸ τὸν φόβον.

Τότε ὁ ἐρημίτης εἶπε:

— Οὔτε ἀπὸ τὴν πεῖναν, οὔτε ἀπὸ τὸν ἔρωτα, οὔτε ἀπὸ τὴν κακεντρέχειαν, οὔτε ἀπὸ τὸν φόβον προέρχονται ὅλαι αἱ δυστυχίαι μας, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἰδίαν φύσιν μας προέρχεται τὸ κακόν· διότι αὕτη γεννᾷ καὶ τὴν πεῖναν, καὶ τὸν ἔρωτα, καὶ τὴν κακεντρέχειαν καὶ τὸν φόβον.

Λέων Τολστόϊ.

ΣΗΜΕΩΣΕΙΣ

Ἑταιρεία τις ἐπιστημονικὴ ἐν Οὐαλλίᾳ ἐρευνήσασα τὰ σπήλαια καὶ ἄντρα αὐτῆς εὗρεν ἴχνη τοῦ ἀνθρώπου ἀναγόμενα εἰς χρόνους καταπληκτικῶς ἀπωτάτους. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ὁ ἄνθρωπος ἔζη αὐτόθι πρὸ 240,000 ἐτῶν. Ἐὰν δὲ στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς κοινῆς καὶ ἐσφαλμένης γνώμης ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς πρὸ 6—7 χιλιάδων ἐτῶν θεωρήσωμεν ὡς μετρίαν τὴν πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος, πόσον δὲν θέλομεν ἐκπλαγῆ μανθάνοντες ὅτι οἱ πρόγονοι ἡμῶν πρὸ ἐτῶν 240,000 ὑπάρχοντες ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπὶ μακρὸν μακρόταταν χρόνον οὐδόλως ἢ ἐλάχιστα μόνον συνετέλεσαν εἰς ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ;

Ὁ ἀμερικανὸς φυσιοδίφης Maclok περιηγηθεὶς τελευταῖον τὰς χώρας τοῦ νέου Μεξικοῦ, τοῦ Ἀριζόνου καὶ τμήματος τοῦ Παλαιοῦ Μεξικοῦ ἀνεκάλυψε ἀνταγωνιστὴν τῆς μελίσσης δεινόν, ἄγνωστον μέχρι τοῦδε, ἤτοι νέον γένος μυρμήκων. Οἱ μύρμυκες οὗτοι ὁμοιάζουσιν ἐντελῶς πρὸς τοὺς ἡμετέρους κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος, εἶνε ὅμως ἱκανῶς μεγαλείτεροι τούτων. Ἡ ὀπισθία χώρα τοῦ σώματός των ἐκβλύζει μέλι, κατὰ τὴν εὐγευστίαν οὐδαμῶς ὑποδεέστερον τοῦ καλλιτέρου εὐρωπαϊκοῦ. Τὸ μέλι τοῦτο οἱ ἐγχώριοι ἐξάγουσι διὰ πιέσεως τῶν ἐντόμων, 900 δὲ—930 μύρμηκες παρέχουσιν ἥμισυ χιλιόγραμμον μέλιτος.

Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἱερέων τῆς Ῥωσσίας ὁ «Osservatore Romano» δημοσιεύει τὰς ἑξῆς στατιστικὰς πληροφορίας ληφθείσας ἐξ ἐπισήμων πηγῶν. Ὁ ρωσσικὸς κλῆρος ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν μητροπολιτῶν, 15 ἀρχιεπισκόπων, 75 ἐπισκόπων. Μοναστήρια ἀνδρῶν ὑπάρχουσι 380 περιέχοντα 10,879 μοναχούς, γυναικῶν 171 περιέχοντα 17,907 μοναχάς. Ὁ κατώτερος κλῆρος συνίσταται ἐξ 84,974 προσώπων διανεμημένων κατὰ διαφόρους βαθμούς. Τὸ κράτος δαπανᾷ διὰ μὲν τὴν ἐν γένει ἐκπαίδευσιν 6 ἑκατομμύρια ρουβλίων, διὰ δὲ τὴν ἐκκλησίαν ἓν καὶ ἥμισυ ἑκατομμύριον. Πλὴν τούτου δὲ ὑπάρχει καὶ ἀποθεματικὸν κεφάλαιον 4 ἑκατομμυρίων πρὸς χρῆσιν τοῦ κλήρου.

Μελετᾶται νὰ γείνῃ ἐν Βρυξέλλαις ἐν ἔτει 1886 διεθνὴς ἔκθεσις πολεμικοῦ ὑλικοῦ. Ἐν ταύτῃ ἐκτεθήσονται πάντα τὰ ὅπλα, ὧν γίνεται σήμερον χρῆσις ἐν τοῖς κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν πολέμοις, οἷον τυφέκια, καραβῖναι, πιστόλαι, ῥαβόλβερ, πυροβόλα, μυδραλιοβόλοι, νάρκαι κλπ. Ἐν ἑτέρῳ τμήματι θὰ ἐκτεθῶσι παλαιότερα ὅπλα, κατὰ τάξιν ἱστορικήν. Ἐν τρίτῳ τμήματι θὰ ὑπάρχωσιν ἔργα τοῦ μηχανικοῦ, ἰδίως ὀχυρωματικά, καὶ ἐν τετάρτῳ θὰ ἐκτεθῶσιν εἰκόνες μαχῶν καὶ μεγάλων στρατηγῶν, Περιεργοτάτη ἐν τῇ ἐκθέσει ἐκείνη ἔσται μεγάλη γέφυρα, κατεσκευασμένη ἐκ πολεμικοῦ ὑλικοῦ, καὶ διήκουσα ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου τῶν οἰκοδομημάτων τῆς ἐκθέσεως εἰς τὸ ἕτερον.

Ἡ πατρὶς τοῦ τηλεφώνου, τῶν ραπτικῶν μηχανῶν καὶ ἄλλων τερατείων ἐφευρέσεων, Ἀμερική, παρασκευάζεται νὰ καταπλήξῃ τὸν κόσμον διὰ τῆς ναυπηγήσεως ἀτμοπλοίου, ἐξαισίου τὸ μέγεθος. Ὁ καθηγητὴς καὶ μηχανικὸς Θούρπτων ἀνήγγειλεν ὅτι, ἀντὶ ὀλίγων ἑκατομμυρίων, θὰ ἠδύνατο νὰ ναυπηγήσῃ ἀτμόπλοιον, μέλλον νὰ διανύῃ ὡς οἱ σιδηρόδρομοι 75 χιλιόμετρα καθ' ὥραν καὶ νὰ μεταφέρῃ ἐπιβάτας ἐκ τοῦ παλαιοῦ εἰς τὸν νέον κόσμον καὶ τἀνάπαλιν ἐντὸς 3 ½ ἡμερῶν. Ὁ μεγαλοπράγμων Βορειαμερικανός, ὁρμώμενος ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι ἡ ταχύτης πλοίου τινὸς αὐξάνεται κατὰ λόγον τοῦ μήκους αὐτοῦ, φρονεῖ ἢ ὀρθότερον ἴσως εἰπεῖν φαντάζεται ὅτι δύναται νὰ ναυπηγήσῃ ἀτμόπλοιον μήκους 800 (τὸ παμμέγιστον τῶν ἀτμοπλοίων, ὁ Μέγας Ἀνατολικὸς ἔχει μῆκος 680 ποδῶν!) πλάτους 80 καὶ χωρητικότητος 38,000 τόνων. Εἰς τὸ μυθῶδες τοῦτο μέγεθος προστίθεται καὶ ἡ μυθώδης δύναμις 250 χιλιάδων ἵππων, ἥτις θὰ καταναλίσκῃ καθ' ὥραν 3500 τόνους ἀνθράκων! Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μεταδιδάζηται τοιαύτη τις δύναμις ἐπὶ τῶν ἑλίκων; Ὁ καθηγητὴς Θούρπτων φρονεῖ σπουδαίως ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι δυσκατόρθωτον, ἀμφιβάλλεται ὅμως ἂν θὰ εὑρεθῶσι τὰ ἀπαιτούμενα ἑκατομμύρια πρὸς ναυπήγησιν τοῦ παμμεγέθους πλοίου, ὅπερ ἐπὶ τέλους ἐνδέχεται νὰ διαψεύσῃ τὰς προσδοκίας τοῦ μεγαλόφρονος ἐφευρετοῦ.

Ἐν τῇ μικρᾷ πόλει Walsal ἐν Ἀγγλίᾳ ἐγένοντο τ' ἀποκαλυπτήρια τοῦ μνημείου τῆς Δωροθέας Wyndlow Pattison, τῆς πρώτης μετὰ τὰς βασιλίσσας γυναικὸς ἐν Ἀγγλίᾳ ἧς ἀνεγείρεται μνημεῖον. Ἡ περὶ ἧς ἡ τιμὴ αὕτη γυνή, γνωστὴ ἐν Ἀγγλίᾳ ὡς «ἀδελφὴ Δόρα» ἦτο ἱδρυτὴς τοῦ Kottage—Hospital ἐν Walsall καὶ ἀφιέρωσεν ὅλον αὐτῆς τὸν βίον εἰς θεραπείαν καὶ ἀνακούφισιν τῶν πτωχῶν καὶ τῶν ἀσθενῶν.

Ὁ λοχαγὸς Π. εἰς τὸν στρατιώτην.

— Βρέ πόσον καιρὸ τὰ φορεῖς αὐτὰ τὰ παπούτσια;

Στρατιώτης. — Τρεῖς μῆνες, Κύριε Λοχαγέ.

Λοχαγός. — Βλέπεις λοιπὸν τί καταλάνος εἶσαι; Βρὲ ἡ ἀγελάδα φοροῦσε τὸ πετσὶ αὐτὸ ὡς ποῦ 'πέθανε, καὶ σὺ τὸ χάλασες 'σὲ τρεῖς μῆνες;

Ἐν ἀμάξῃ:

— Γιατί, μπαμπά, ἐστάθηκε ἡ καρότσα;

— Γιὰ νὰ πληρώσωμε τὸ δημοτικὸ φόρο, παιδί μου.

— Πληρώνουνε φόρο καὶ ὅταν ἡ καρότσα εἶνε ἀδειανή;

— Δὲν ξέρω, παιδί μου· μὰ ἀδειανὴ καρότσα δὲν ἐπῆγα ποτέ μου.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1885—611.